

Die Gaste

Sayı: 37 / Mayıs-Temmuz 2015

3 Türkiye'nin Seçimi:
Kemal Kılıçdaroğlu

4 Türkiye'nin Seçimi:
Selahattin Demirtaş

5 Türkiye'nin Seçimi:
Ercan Karakaş

6 Türkiye'nin Seçimi:
Tekin Bingöl

9 Çokkültürlü
Ortamda Kimlik
Edinimine Bir Örnek

Dr. İlksen KOÇAK

Evinde ve yaşadığı çevrede tek bir kültürle etkileşen çocukların aksine; evde aile kültürü, yaşadığı çevrede egemen toplumun kurallarına tabi olan çocuklar için kimlik edinimi zor bir süreçtir.

13 Türkiye'deki
(De)sekülerleşme
Tartışmasına
Farklı bir Bakış

Tufan ACIL

Her bir fikrin, her bir davranışın bir-biriyle karşı karşıya getirildiği, her bir sözün siyasi bir kutba indirildiği böyle bir ortamda özellikle sosyal ve beşeri bilimlerde araştırma yapmanın ne kadar zor olduğu yadsınamaz.

7 Haziran'da Türkiye çok partili siyasal yaşamının en önemli seçimlerinden birisi gerçekleşecek. 7 Haziran seçimlerinin diğer önemli bir özelliği de, yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanların ilk kez *Genel Seçimler*'de oy kullanacak olmasıdır.

7 Haziran seçimlerine, AKP, Anadolu Partisi, Bağımsız Türkiye Partisi, CHP, DP, DSP, Halkın Kurtuluş Partisi, HDP, Komünist Parti, MHP, Millet Partisi, Saadet Partisi, Vatan Partisi, Hak ve Özgürlükler Partisi, Merkez Parti, LDP, DYP, Yurt Partisi, Toplumsal Uzlaşma, Reform ve Kalkınma Partisi, Hak ve Adalet Partisi olmak üzere 21 parti ve 166 bağımsız aday katılacak.

Hiç tartışmasız bu seçimin diğer bir "katilani" ise, "bağımsız ve tarafsız" olduğu kabul edilen Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dır. Recep Tayyip Erdoğan, neredeyse tek başına AKP'nin seçim propagandasını yürütmektedir. Bu açıdan da 7 Haziran seçimleri bir "ilk" sayılır.

Seçimin ne kadar önemli olduğuna ilişkin pek çok şey yazıldı, söylendi ve söyleniyor. *Die Gaste*'ye partilerinin görüşlerini yazan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın, kendi bakış açılarından, seçimi nasıl ele aldıklarını, seçimlerden neler beklediklerini ve neler yapacaklarını kaleme aldıklarından bu konuda daha fazla bir şey söylemenin gerekli olmadığı kanısındayız.

Yurtdışında bulunan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının geçen yıl yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimi'ndeki düşük katılımı, bir yerden sonra yurtdışı oylarının önemsizleşmesine yol açmışsa da, toplam seçmenin %5'ine denk gelen seçmen sayısı hala önemini korumaktadır. Özellikle HDP'nin %10 barajını geçebilmesi için kendisine gerekli bir milyona yakın oyun bir bölümü yurtdışından geleceği hesaplandığında, yurtdışı oylarının önemi daha da

ön plana geçmektedir.

Ancak, belirtmeliyiz ki, yurtdışı oyları, doğrudan milletvekili sayısı açısından herhangi bir etkiye sahip değildir. Yurtdışında kullanılan oylara ilişkin yasa gereğince, ister gümrük kapılarında oy kullanılmış olsun, ister konsolosluklarda oy kullanılmış olsun, her durumda partilerin aldığı oylar ülke içinde aldıkları toplam oylara eklenmektedir. Bu ekleme işlemi yapılırken, partilerin il bazında aldıkları oylara göre yurtdışı oyları dağıtılmaktadır.

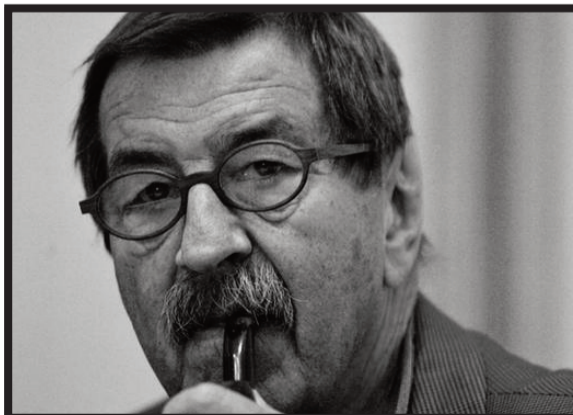
Toplam seçmen sayısı açısından yurtdışı oyları, yaklaşık 20 milletvekili çıkartacak bir çokluğa sahiptir. Ama yukarıda açıkladığımız gibi, oyların partilerin aldığı toplam oya eklenmesi ve il bazındaki oy oranlarına göre dağıtılması, ne yurtdışından milletvekili çıkarılmasına, ne de ülke içinde herhangi bir ilde milletvekili çıkarılmasına doğrudan katkısı bulunmamaktadır. Bunun tek istisnası, partilerin il bazında aldıkları oylar arasında fazla farkın olmadığı durumlarda yurtdışı oylarının il bazında milletvekili dağılımına (dolaylı) etkisi olmasıdır.

Seçim yasasında değişiklik yapılmadığı sürece, bu durum değişmeyecektir.

Bu açıdan, yurtdışı oylarının, belki bazı illerde birkaç milletvekilinin elde etmesine yol açabilecekse de, 7 Haziran seçimlerindeki temel işlevi daha çok psikolojiktir. Asıl olan, (zaten %10 seçim barajı gibi anti-demokratik özelliklere sahip olan) seçim yasasının değiştirilerek yurtdışının tek ve bağımsız bir seçim bölgesi olarak kabul edilmesidir. Ancak bu durumda yurtdışı oylarının ve yurtdışında seçime katılım düzeyinin etkin siyasi sonuçları olacaktır.

7 Haziran seçimlerinde yurtdışında yaşayan vatandaşlar **8 Mayıs'tan 31 Mayıs'a** kadar oy verilebilecek.

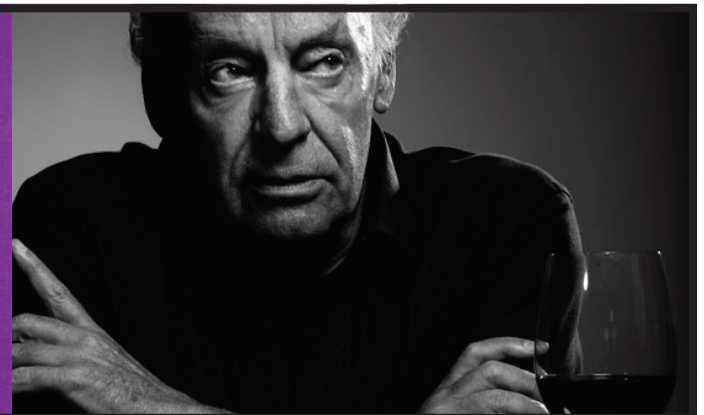
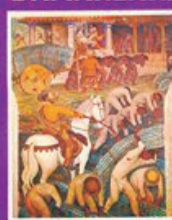
Almanya'da 1 milyon 404 bin 987 vatandaş toplam

GUNTER GRASS
**TENEKE
TRAMPET**

Eduardo Galeano
**LATİN
AMERİKA'NIN
KESİK
DAMARLARI**

67 sandıkta oy kullanacak. Almanya'da oy kullanılacak yerlerin ve konsoloslukların adresleri:

Berlin Başkonsolosluğu	Heerstr. 21 14052 Berlin
Frankfurt Başkonsolosluğu	Kennedyallee 115-117, 60596 Frankfurt Am Main
Düsseldorf Başkonsolosluğu	Willstaetterstr. 9, 40549 Düsseldorf
Essen Başkonsolosluğu	Dortmund Türk Eğitim Merkezi (DEM) Binası Westhofstr. 22, 44145 Dortmund
Münih Başkonsolosluğu	Arnulf Str. 62, 80335, München
Mainz Başkonsolosluğu	An Der Karlsschanze 7, 55131 Mainz
Köln Başkonsolosluğu	Luxemburger Str. 285 50354 Hürth
Münster Başkonsolosluğu	Lotharinger Strasse 25-27 48147 Münster
Nürnberg Başkonsolosluğu	Grundig Intermedia Gmbh -Beuthener Strasse 41,Gebäude 11, 90471 Nürnberg
Stuttgart Başkonsolosluğu	Lorenzstr. 11, 70435 Stuttgart
Hamburg Başkonsolosluğu	Tesdorfstr. 18 20148 Hamburg
Hannover Başkonsolosluğu	Hannover Messe Ag (Hannover Fuar Alanı) Deutsche Messe Ag Messegelände 30521 Hanover
Karlsruhe Başkonsolosluğu	Rintheimer Str. 82 76131 Karlsruhe

10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları

Yurtdışı	
Toplam Seçmen	2.780.757
Almanya	1.383.069
Fransa	298.846
Hollanda	240.315
Belçika	127.518
Avusturya	105.479
İsviçre	88.748
ABD	88.554
İngiltere	79.614
Sandıkta Kullanılan Oy	232.795
Katılım Oranı	%8,4
Gümrükte Kullanılan Oy	297.340
Gümrükte Katılım Oranı	%10,7
Kullanılan Oy Toplamı	530.135
Katılım Oran	%19,1

Yurtdışı Sandık Sonuçları		
	Aldığı Oy	Oy Oranı
Recep Tayyip Erdoğan	143.873	%62,3
Ekmeleddin İhsanoğlu	64.483	%27,9
Selahattin Demirtaş	22.582	%9,8
Toplam	230.938	

Almanya		
Toplam seçmen	1.383.069	
Kullanılan oy	111.819	
Geçerli oy	111.051	
Katılım Oranı	%8,08	
	Aldığı Oy	Oy Oranı
Recep Tayyip Erdoğan	76.219	68,6
Ekmeleddin İhsanoğlu	26.365	23,8
Selahattin Demirtaş	8.467	7,6

DIE GASTE

İki AYLIK TÜRKÇE GAZETE

TÜRKISCHE ZEITUNG

ERSCHEINUNGSWEISE: ALLE ZWEI MONATE
Unentgeltlich

ISSN 2194-2668

Yayıncı/Herausgeber: Initiative zur Förderung von Sprache und Bildung e.V. (IFSB)

DİL VE EĞİTİMİ DESTEKLEMEK İÇİN İNİSYATİF e.V.

YAYIN SORUMLUSU (VİSDP):

ENGİN KUNTER
(Frankfurt Üniversitesi)

YAYIN KURULU/REDAKTION:

ENGİN KUNTER
(Frankfurt Üniversitesi)
GÜLDEN GÜNGÖR
(Frankfurt Üniversitesi)
OZAN DAĞHAN
(Duisburg/Essen Üniversitesi)
MICHAEL JOOS
(Darmstadt Üniversitesi)
NERİMAN ORMAN
(Köln Üniversitesi)
SİNEM ULUTAŞ
(Köln Üniversitesi)

Posta Adresi:
Postfach 55 03 28
60402 Frankfurt/Main

İnternet Adresi:
www.diegaste.de

e-Posta/e-Mail:
diegaste@yahoo.com

Banka Bilgileri:
IBAN: DE8930050110100546
8796
BIC: DUSSEDDXXX

Dizgi/Layout: Die Gaste
Baskı/Druck: Hürriyet-Deutschland

İÇERİK

7 Haziran 2015/ Türkiye'nin Seçimi Ne İstiyoruz?	1	Die Gaste
HDP Ne İstiyor?	3	Kemal Kılıçdaroğlu
7 Haziran Türkiye'nin Kritik Seçimi	4	Selahattin Demirtaş
Yaşanacak Bir Türkiye, Yaşanacak Bir Dünya Seçim Yanıltmacası	5	Ercan Karakaş
İrkçilik Konusundaki Suskunluk	6	Tekin Bingöl
Çokkültürlü Ortamda Kimlik Edinimine Bir Örnek	7	Barış Yıldırım
Türk Anası-Alman Anası	8	Dr. Wiebke Scharathow
Osmanlı/Türkiye ile Japonya Modernleşmesinin Karşılaştırması	9	Dr. İlksen Koçak
Taksi Sürücülüğünden Bölüm Şefliğine	10	Başak Usanovic
Türkiye'deki (De)sekülerleşme Tartışmasına Farklı bir Bakış	11	Söyleşi: Orhan Çalışır
Eduardo Galeano ve Günter Grass yaşamını yitirdik	12	Dr. A. Katharina Jacob/N. Luschina
Osman Çutsay – Öfke - Türk Çürümesinde Sanatın Rolü	13	Tufan Acil
"Hadi, partiyi ele geçirelim!" Frankfurt/18 Mart 2015	14	Die Gaste
	15	Kitap Tanıtımı
	16	Die Gaste/Haber

Ne İstiyoruz?

Kemal KILIÇDAROĞLU
CHP Genel Başkanı

Türkiye'nin Seçimi 2015

Sevgili *Die Gaste* çalışanları ve yöneticileri, çok değerli okurları

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 7 Haziran seçimlerine ilişkin görüşlerini aktarmak üzere bu köşeyim.

Ama öncelikle gazetenizi, Türk ve Alman toplumlarına çok anlamlı katkısı nedeniyle kutlamak isterim. Çünkü sosyal demokrat bir parti olarak ana dilin önemini herkesten daha iyi biliriz.

Toplumsal entegrasyona destek veririz ve fakat bu sürecin özün kaybı olmadığını da idrakindeyiz.

Sevgili Türk kardeşlerim,

Türkiye Cumhuriyeti'nin genç ve yaralı demokrasisinde her seçimin kritik sayılması doğaldır.

Ancak 7 Haziran genel seçimini diğerlerinden ayıran önemli fark ortadadır.

Türkiye bir ay sonra küresel dünyadaki yerine ilişkin bir karar verecek.

Daha açık konuşalım, Türkiye Cumhuriyeti'nin önünde iki seçenek vardır.

Ya kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün mirası çağdaş uygarlık yolunda kalacak.

Veya karanlık komşu coğrafyanın labirentinde yolunu kaybetme riskini yaşayacak.

Söylemeye gerek yok ki, yurt dışı seçmenler olarak sizler de bu karara doğrudan ortaksınız.

O yüzden, asgari vatandaşlık bilinciyle, oyunuzu mutlaka kullanmanızı bekliyoruz.

Düsseldorf-Malatya hattı,

Yurt dışındaki Türk vatandaşlarına oy hakkı verilmesinde CHP'nin katkısını en iyi yine sizler bilirsiniz. Ve fakat bu hakkın kullanımı sürecinde ortaya çıkan sorunlar giderek birikiyor.

Aklıma takılan bazı soruları sizlerle paylaşmak isterim:

Mesela Almanya'da, Hollanda'da, Fransa'da yaşayan yurttaşlarımızın oy kullanabilmeleri için İstanbul'un, Konya'nın, Trabzon'un, Diyarbakır'ın, Aydın'ın seçmen iradesinin dışarıdan gelen oylarla değişikliğe uğraması kaçınılmaz bir koşul mudur?

Veya Düsseldorf'da yaşayan bir yurttaşımızın kullandığı oydan ötürü, söz gelişi Malatyalı bir seçmenin oy verdiği partinin bu ilde kazandığı milletvekili sayısının altına düşmesi adil bir sonuç olarak görülebilir mi?

Yurtdışında oy kullanacak seçmenler yalnızca partilere oy verebilecekleri için, bağımsız adaylara karşı büyük bir haksızlık yapılmış olmayacak mı? Diğer bir deyişle kimi bağımsız adaylar buldukları ilde seçilmek için gereken oyu aldıkları halde dışarıdan aktarılan oylar yüzünden seçimi kaybetmeyecekler mi?

Oy verin, vekilinizi seçin,

Cumhuriyet Halk Partisi'nin bu çarpık sistemi düzelterek önerisi seçim beyannamesinde yazılıdır.

Bana göre, siyasi temsil adaletini sağlamak için iki temel ilkenin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Birincisi, Türkiye dışında yaşayan üç milyon dolayındaki seçmenimiz bu temel yurttaşlık hakından yararlanmalıdır.

İkincisi, farklı illerimizde oy veren seçmenlerin tercihleri sonucu ortaya çıkan oy dağılımı yurtdışında verilen oylardan etkilenmemelidir.

Aksi durum, Anayasa ile güvence altına alınmış olan, seçimlerin genel ve eşit oyla, adil biçimde yapılması ilkesine aykırı bir durum yaratacaktır.

Bu aykırılığı ortadan kaldırmanın yolu, bir yurtdışı seçim çevresi oluşturmak suretiyle yurtdışından gelen oylarla orantılı sayıda milletvekili seçmektir.

Bu durumda her 300 bin seçmene bir milletvekili düşeceğini hesaplıyoruz.

Dünya modeli öneriyorum

Yurtdışı seçim çevresi uygulaması pek çok ülkede mevcuttur.

Ülkemize uygun bir model geliştirmek için bu örnekleri incelemek yararlıdır.

Fransa'da 23 Temmuz 2008'de yapılan Anayasa değişikliğiyle ülke dışındaki Fransız yurttaşlarının oylarıyla 11 milletvekilinin seçilmesi kararlaştırıldı.

Bu reform Nisan 2009'da somutlaştırıldı ve ülke dışındaki her 125 bin Fransız yurttaşına bir milletvekili düşecek şekilde 11 yeni dar bölge kıtalar arasında paylaştırıldı.

Buna göre söz gelimi Kanada ve ABD'deki Fransız seçmenlerinin oylarıyla bir milletvekili; Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'daki seçmenler tarafından bir milletvekili; Güney Avrupa, İsrail, Filistin ve Türkiye'de yaşayan Fransızların oylarıyla bir milletvekili seçilmesi karara bağlandı.

Yeni düzenleme ilk olarak 2012 genel seçimlerinde başarıyla uygulandı.

Seçim sisteminde yurtdışı seçim çevresi uygulamasına yer veren bir başka örnek de İtalya'dır.

Bu ülkede 2001 yılında çıkartılan 459 sayılı kanunun 6. maddesine göre dört adet yurtdışı seçim çevresi oluşturuldu. İtalya'da Temsilciler Meclisi'nin 12, Senato'nun da 6 sandalyesi yurtdışında yaşayan seçmenlere ayrılmış durumdadır. Adı geçen dört bölgeye önce birer milletvekili ve senatör ayrılmakta, sonra kalan sekiz milletvekilliği ve iki senatör söz konusu bölgelere buralardaki seçmen sayısı ile orantılı bir biçimde dağıtılmaktadır.

Yurtdışı seçim çevresine sahip diğer ülkeler

arasında Hırvatistan, Portekiz ve demokrasiye geçiş süreci devam etmekte olan Tunus yer almaktadır. Bu uygulamayı yasalaştıran son ülke Tunus olmuştur. Düzenleme sonrası yapılan ilk seçimde 217 kişilik Kurucu Meclis'in 18 üyesi, 80'den fazla ülkede oy kullanan Tunusluların oylarıyla seçildi.

Dört yıl için yetki istiyorum

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı sıfatıyla sizlerden dört yıl için yetki istiyorum.

Eğer Başbakan olursam, ilk 100 gün ve bir yılda yapacaklarımı ilan ettim.

Başaramazsam sadece Başbakanlığı değil siyaseti de bırakacağım sözünü verdim.

Sizlerden ricam, seçim bildirimimizi iyi okuyun, bize inanın ve güvenin.

Türkiye'yi iç ve dış maceralara sürüklemek isteyenlere cesaret ve yetki vermeyin.

Yaşanacak bir Türkiye için oy kullanın.

Saygılarımla

Kemal Kılıçdaroğlu
Cumhuriyet Halk Partisi
Genel Başkanı

'Yaşanacak bir Türkiye sözü veriyorum.'

CHP GENEL BAŞKANI
KEMAL KILIÇDAROĞLU

HDP Ne İstiyor?

Selahattin DEMİRTAŞ
HDP Eş Genel Başkanı

Türkiye'de merkezi otoriter devlet ve sermayenin tahakkümü, yaşamımızın her noktasına nüfuz ederek özgürlük alanlarımızı daraltıyor ve yaşamımızı alt üst ediyor. Bu tahakküm insanlık onurumuza, kimliklerimize, dilimize, varlığımıza ve yaşam alanlarımıza müdahale ederek bizleri nesneleştiriyor. Kâr hırsıyla, en ilkel çalışma koşullarını bizlere dayatarak emeğimizi sömüren bu yapı, daha fazla sermaye için yaşamımıza dahi kastediyor. HES'lerle, nükleer santrallerle doğamızı, geleceğimizi yok ediyor.

İşte bizlere dayatılan, insanı ve doğayı yok eden bu tekçi, merkezi, asimilasyonist, ırkçı ve güvenlikçi iktidar pratiği karşısında halkların iktidarını kurabilmek için 7 Haziran seçimleri tarihi bir önem arz ediyor.

Bu tarihi sorumluluğun farkında olan bizler, bu seçimlerin ne kadar önemli olduğunun bilinciyle; işçi, emekçi, kadın, erkek, Türk, Kürt, Çerkez, Laz, Ermeni, Alevi, Sünni ve bütün ezilenler, radikal demokrasi mücadelesi vermek ve yeni yaşamı birlikte inşa etmek için bir araya geldik.

Radikal demokrasi anlayışımız, halkın kendi yaşamı üzerinde örgütlü bir güç olarak gerçek iktidar haline gelebilmesini hedefliyor. Toplumun güçlenmesini; eşitlik, özgürlük ve eşit yurttaşlığın temeli olarak görüyor. Toplumun, üretim ve çalışma koşulları üzerinde söz ve karar sahibi yapmayı amaçlıyor.

Bu temelde yıllardır mücadelesini vermiş olduğumuz; ezilenlerin güçlendirilmesi, işsizliğin ve yoksulluğun sona erdirilmesi, işçinin, memurun grev ve örgütlenme hakkının tanınması, bütün kimliklerin ve kültürlerin demokratik özerklik anlayışı içinde kendilerini var etmesi, kadın eşitlik ve özgürlük mücadelesinin güçlendirilmesi, ekolojinin korunması, sosyal hakların genişletilmesi, kamusal eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması hususları seçim programımızın gövdesini oluşturuyor.

Tüm bunların gerçekleştirilmesinin yolu da demokratik, sivil bir anayasadan geçiyor. Tek millet, tek mezhep anlayışı ile oluşturulmuş, insanı değil devleti merkeze alan, ezilen halkları, sınıfları, inançları, dilleri yok sayan ve doğanın yağmalanmasına izin veren; ülkenin özgürleşmesine, gelişmesine ve zenginleşmesine engel olan bu darbe anayasasının kaldırılması gerekmektedir. Halkların ihtiyaçlarına cevap verecek, eşitlikçi, demokratik, sosyal, cinsiyet özgürlükçü, ekolojik bir anayasaya ihtiyaç vardır. Bu çerçevede öngördüğümüz anayasa; eşit yurttaşlık temelinde din, inanç ve vicdan özgürlüğü ile ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, bütün temel hak ve özgürlükleri güvenceye kavuşturan, doğal varlıkların ve hayvanların korunmasını da esas alan bir anasadır.

Ortaya koyduğumuz bu evrensel ilkeleri sadece Türkiye sınırları içinde yaşayan yurttaşlarımız için değil, yurt dışında farklı ülkelerde yaşayan yurttaşlarımız için de savunmaktayız. Türkiye'de yaşayan halkların karşı karşıya kaldıkları yok sayma, asimilasyon uygulamalarına, Avrupa'da yaşayan birçok halkın da maruz kaldığını izlemekteyiz. Bu uygulamalardan Türkiyeli göçmenler de doğrudan etkilenmektedir. Türkiyeli göçmenler de sistematik veya dolaylı yollardan asimilasyona tabi tutulmakta, ırkçı saldırılar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Dillerini, kültürlerini, kimliklerini özgür ve eşit bir şekilde yaşama noktasında hala ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Örneğin Avrupa'da birçok ülkede anadilinde eğitim olanaklarının tam anlamıyla sağlanmaması nedeniyle dillerini kendilerinden sonraki kuşaklara aktaramamakta, inançlarını özgürce yaşayamamaktadırlar.

Bu çerçevede biz HDP olarak, yurttaşlarımızın yaşadığı başta Almanya, Fransa, Avusturya gibi Batı Avrupa ülkelerinde, kültürel kimliklerinin kaybolmaması için gerekli destekleri sağlayacak, anadilde eğitimi destekleyecek projeleri geliştireceğiz. Farklı inanç ve mezheplere sahip yurttaşlarımızın inançlarını özgürce yaşayabilecekleri yaşam alanlarının ve mekânların oluşmasına katkı sunacağız.

Seçim beyannamemizde de üzerinde önemle durduğumuz, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi ile mücadele etmek için yurt dışında bizlerle aynı düşüncelere sahip hükümetlerle, siyasi partilerle, sivil toplum kuruluşlarıyla ve doğrudan bu mücadelelerin içinde ezilen haksızlığa uğrayan tüm halklarla işbirlikleri kuracağız. İnsanların inançları nedeniyle ayrımcılığa uğramasına karşı uluslararası yasaların daha da etkin olması için çaba sarf edeceğiz. Tüm bu nefret suçlarının uluslararası ve yerel hukukta somut bir suç olarak kabul edilmesi için HDP olarak tüm imkânlarımızı kullanmaya devam edeceğiz.

Ayrıca bu seçimlerde yurt dışında yaşayan yurttaşlarımızdan da çok sayıda milletvekili adayımız var. Bu arkadaşlarımızın bir kısmı Avrupa Parlamentosu'nda, bir kısmı da Avrupa ülkelerinin parlamentolarında milletvekilliği yapmıştır. Bu adaylarımız aynı zamanda birer göçmen olarak Avrupa'da göçmenlerin yaşadıkları sorunlarla ilgili yıllarca mücadele yürütmüşlerdir. Göçmenlerin sorunlarına ilişkin yürüteceğimiz mücadele doğrudan bu arkadaşlarımız öncülüğünde devam edecektir. Aynı zamanda bu arkadaşlarımız Avrupa'daki insan hakları ve evrensel hukuk normlarının ülkemiz parlamentosuna taşınmasında ve yurt dışındaki Türkiyelilerin ülke siyasetinde söz sahibi olmalarında büyük bir rol oynayacaklardır.

Avrupa'da yaşayan halklarımızın bireysel ya

da toplumsal olarak hayatını olumsuz etkileyen birçok unsurun bilincindeyiz. Her şeyden önce kendi ülkelerinin konsolosluklarında yaygın olarak karşılaştıkları tepeden bakan anlayışı ve muameleyi ortadan kaldırmak; askerlik, pasaport, emeklilik ve sürücü ehliyeti edinimi gibi iş ve işlemlerde yaşanan olumsuzlukları insanlarımızın istek ve talepleri doğrultusunda çözme konusunda maksimum çabayı harcayacağımızın bilinmesini isteriz. Kendi ülkelerinin temsilciliklerine gitmeye korkar hale getirilen insanlarımızı hak etmedikleri bu muameleden kurtaracağız.

Tespit ettiğimiz sorunları, parti olarak dahil olduğumuz yapılar ve yaptığımız görüşmeler aracılığıyla gündeme getirmek, çözüm bulunmasını sağlamak noktasında tüm gayreti göstereceğimize kimsenin kuşkusu olmasın.

Tüm ilkelerimizin yaşama geçmesi ve parlamento da temsil edilebilmesi için öncelikle cunta yönetiminin ürünü olan yüzde 10 barajını geçmemiz gerekiyor. Bizler bu barajı geçip parlamentoda halkların sesi olacağımıza inanıyoruz. Şu hususun üzerinde önemle durmak istiyorum ki barajın aşılmasında yurt dışından gelen oylar çok etkili olacak. Umut ediyorum ki bu tarihi dönemde yurt dışında yaşayan, ortaya koyduğumuz bu ilkelere inanan, partimizin sunduğu kardeşlik projesine gönül vermiş yurttaşlarımız sandığa gidip oylarını kullanacaklar. Türküyle, Kürdü, Arabı, Çerkezi, Lazı, Boşnağı, Alevisi, Sünnisi, Hristiyanıyla bütün ezilenlerin umudu haline gelmiş partimiz bu sandıklardan birinci parti olarak çıkacak. Halkların yeni yaşamı birlikte inşa etme arzusu ve büyük insanlık çağrımız bu seçimin kazananı olacaktır.

HDP

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

7 Haziran Türkiye'nin Kritik Seçimi

Ercan KARAKAŞ CHP Genel Başkan Yardımcısı

Türkiye'nin Seçimi 2015

Türkiye 7 Haziran'da genel seçime gidiyor. Bu seçim geniş bir çevre tarafından "kritik bir seçim" olarak niteleniyor. Bu haklı bir niteleme. Gerçekten de bu seçim bundan öncekilere çok farklı. Çünkü seçimin TBMM'nin yenilenmesinin ötesinde bir anlamı var. Çünkü Recep Tayyip Erdoğan'ın dayattığı bir rejim değişikliğinin oylanması, bir bakıma referandum olacak.

12 Eylül Darbesi Sonrası Demokrasi Arayışları

12 Eylül'den bu yana parlamentoda temsil edilen partilerin çoğu, başta CHP, bir an önce darbenin getirdiği özgürlükleri kısıtlayan anayasanın ve siyasi partiler, seçim yasası gibi demokrasi ile bağdaşmayan tüm yasaların ve de YÖK gibi bilimsel özerkliği yok sayan kurumların bir an önce ortadan kaldırılmasını savundu.

AKP konjonktürün katkısıyla 2002'de iktidar olduktan sonra, özgürlüklerin ve demokrasinin önündeki engellerin kaldırılacağını, hedeflerinin 3Y ile; yani yolsuzluk, yoksulluk ve yasaklarla mücadele etmek ve bunlara son vermek olduğunu ilan etti. AB üyeliği yolunda, Kopenhag kriterlerinin yerine getirileceğini vb. vadetti.

Başlangıçta TBMM'den bir takım uyum yasalarının çıkarılması üzerine, AKP içinde yer almayan kimi liberaller, aydınlar, yazarlar, iş çevreleri AB üyelik hedefini destekledikleri için AKP hükümetine destek verdiler. Demokratsız demokrasinin kurulamayacağı uyarılarını hiç dikkate almadılar. 2010 Referandumuna sunulan anayasa değişikliklerine, "yetmez ama evet" diyerek, Recep Tayyip Erdoğan'ın tek adama bağlı "Türk tipi başkanlık" sistemine yönelmesinin de yolunu açtılar. Çünkü referanduma sunulan anayasa değişiklikleri kapsamında cumhurbaşkanının halk oyuyla seçilmesi de vardı.

Bugün Türkiye Demokrasinin Neresinde?

Recep Tayyip Erdoğan demokrasiyi seçim sandığına indirgeyen bir anlayışa sahip. Bu çoğunlukçu demokrasi anlayışı çağın gerisinde kalan bir anlayış. Çünkü çoğunluğun oyları ile iktidar olanın her şeyi yapabileceğini varsayıyor. Evrensel insan hakları, hukuk devleti, temel hak ve özgürlükler, güçler ayrılığı gibi iktidarın sınırlayıcı olgularını yok sayıyor.

Bu anlayışla hükümet eden AKP, Türkiye'yi özgürlükçü ve çoğulcu demokrasi yolundan çıkartmış durumda. Bu tespiti yapanlar yalnız muhalefet partileri değil. Bir zamanlar AKP'ye sınırsız destek veren kimi liberaller, aydınlar ve yazarlar da şimdi aynı görüşü paylaşıyorlar.

Ülkelerin demokrasi standartını ölçen uluslararası güvenilir kuruluşlar da AKP'nin yönettiği Türkiye'nin, özgürlüklerden, demokrasiden, hukuk devletinden, adaletten ne kadar uzak olduğunu ortaya koyuyor. İşte durum;

– "Demokrasi Endeksinde" Türkiye iki yıl öncesine göre iki basamak daha gerileyerek, 167 ülke arasında 89. sırada; yani "tam" ve "kusurlu" demokrasiler grubunun dışındaki "hibrit (melez)" rejimler grubunda yer alıyor.

– "Barış Endeksinde" Türkiye, 162 ülke arasında ancak 128. sırada yer alabiliyor.

– "İnsan hakları" kategorisinde 10 üzerinden 3,8 puan alabiliyor.

– "Küresel Hukuk Üstünlüğü" endeksi sıralamasında 99 ülke içinde 59. sırada olan Türkiye, "Temel Haklar" kategorisinde 78., "Açık Devlet"te 69., "Düzen

ve Güvenlik"te 67., "Yolsuzluğun Yokluğu" sıralamasında 35. ve "Sivil Adalet" sıralamasında 47. sırada yer alıyor.

– *Freedom House 2014 Raporu* da Türkiye'yi basının özgür olmadığı ülkeler arasında gösteriyor.

– *Cinsiyet Eşitliği* bakımından Türkiye 130 ülke arasında 120. sırada.

– Türkiye *gelir adaletsizliğinde* 57., işçi ölümlerinde ise Avrupa'da birinci, dünyada ikinci sırada yer alıyor.

– *İnsani Gelişmişlik Raporu*'nda Türkiye 187 ülke ve bölge arasında 69. sırada yer bulabiliyor.

AKP'nin "ileri demokrasi" çarpıtması

Durum böylesine vahim iken, AKP Hükümeti ve Recep Tayyip Erdoğan Türkiye'nin "ileri demokrasiye" geçtiğini ileri sürebiliyor. Bu, onların gerçeklerden koptuklarını ve hayal aleminde olduklarını gösteriyor. Demokratik dünyanın bu saptamalarını, tutum ve kararlarını yok sayan AKP, giderek çağdaş uygarlık dünyasından uzaklaşıyor ve "yeni Osmanlıcılık" hayalleri ile maceracı tutumlara yöneliyor.

Bu maceracı ve demokrasi dışı uygulamalara karşı çıkan, eleştiri yönelten herkesi düşmanlaştırıyor, Gezi'de olduğu gibi, en barışçı eylemleri bile polis şiddeti marifetiyle bastırıyor. Polis silahıyla öldürülen gençleri suçlu ilan ederek polisi kutluyor. En küçük eleştiriye, protestoya tahammül edemiyor.

Diğer yandan yolsuzlukların üzerine giden yarğışlar ve polisler orada oraya sürülüyor. Yolsuzlukların soruşturulması engelleniyor.

Türk Tipi Başkanlık Sistemini Kim İstiyor?

Özgürlükler, demokrasi, yolsuzluklar, giderek artan işsizlik ve yoksulluk ve komşu ülkelerle barışçı ilişkiler konusunda çıkmaza giren Recep Tayyip Erdoğan çözümün demokrasi eksikliğinin giderilmesinde olduğunu yadsıyor. Ve bir süredir artan dozda başkanlık propagandası yapıyor.

Oysa AKP'nin önceki seçim bildirgelerinde, cumhurbaşkanlığı yetkilerinin darbeci lider Evren'e göre belirlendiğini, bunun değişmesi gerektiği vurgulanıyordu. Şimdi ise, yetkilerin yetersiz olduğunu söylüyorlar. Cumhurbaşkanı artık halk tarafından seçildiği için daha çok yetki sahibi olmasının normal olduğunu ileri sürüyorlar. Oysa cumhurbaşkanını halkın seçmesi, Avusturya ve benzeri örneklerden bilindiği gibi, başkanlık sistemini gerektirmiyor. Burada kamuoyu yarılmaya çalışılıyor. Aslında ülkemizde yurttaşlarımızın çoğunluğunun "başkanlık sistemi" talebi yok. AKP seçmenlerinin çoğu da bunu istemiyor. Çünkü yurttaşlar toplumun tek adama bağlı ve yukarıdan aşağıya kararnameleyle yönetilmesinin, seçilmiş padişahlık anlamına geleceğini görüyor.

Davutoğlu hükümetinin de seçim bildirgesinde başkanlık sistemine yer vermesinin Recep Tayyip Erdoğan'ın baskısıyla olduğu biliniyor. Recep Tayyip Erdoğan, mevcut anayasayı da açık biçimde çiğneyerek, parti başkanı gibi davranmayı ve tesis açılışı yapma bahanesiyle meydanlara çıkarak seçmenlerden anayasayı değiştirecek sayıda milletvekili istemeyi sürdürüyor. Yaptığı konuşmalarda ana muhalefet partisi CHP'yi ve diğer muhalefet partilerini de eleştirmekten geri kalmıyor. Yani açıkça anayasa suçu işliyor.

CHP'nin Hedefi

CHP, ülkemizde özgürlüklerin, çoğulcu demokrasinin ve hukuk devletinin eksiksiz olarak yaşama geçirilmesini hedeflemektedir. Devletin gerçekten de-

mokratik, laik bir sosyal hukuk devletine dönüşmesini savunmaktadır.

CHP, yurttaşların etnik köken, inanç, kültür ve yaşam tarzlarından dolayı ayrımcılığa uğramalarına karşıdır. Farklılıkları zenginlik olarak kabul etmektedir. O nedenle devletin tüm inançlara ve yaşam tarzlarına eşit mesafede olmasını savunmaktadır.

CHP, Kürt sorununun da kapsayıcı, demokratik ve eşit yurttaşlık temelinde çözüleceğine inanmaktadır.

CHP parlamenter sistemi insan haklarına, ifade, örgütlenme ve gösteri haklarına ve güçler ayrılığına dayalı olarak güçlendirecektir. Cumhurbaşkanlığı makamını partiler üstü ve sembolik yetkilerle donatılmış, yasama ve yürütme üzerindeki etkisi sınırlandırılmış bir şekilde yeniden yapılandıracaktır.

CHP siyasetin de demokratikleştirilmesi için başta siyasi partiler, seçim yasası, siyasetin finansmanı, etik yasası gibi yasaları yeniden düzenleyecektir. Parti içi demokrasi ve temsilde adaleti hayata geçirecek tüm düzenlemeleri gerçekleştirecektir. Bu çerçevede seçim barajı en çok % 5 olacaktır. Yurtdışı da bir seçim bölgesi olacak ve yurtdışında yaşayan yurttaşlarımız TBMM'ne 10 milletvekili gönderme hakkına sahip olacaklardır. Memurların siyasi partilere üye olmaları yasayı da kaldırılacaktır.

Yurtdışındaki Seçmenler

Yurtdışındaki seçmenlerimiz buldukları ülkelerde oy kullanmaları ilk kez 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminde gerçekleşti. Bu seçimlerde bilindiği gibi katılım beklentilerin çok altında kaldı. Yurtdışında kayıtlı olan 2.780.739 seçmenin yalnızca 282.795'i oy kullandı. Yani kayıtlı seçmenin yalnızca % yüzde 8,32'si oy kullanmış oldu. Sınır kapılarında ise 297.340 seçmen oy kullandı. (% 10,62) Böylece ev sahibi ülkelerde ve sınır kapılarında kullanılan toplam oy sayısı 530.135 ile sınırlı kaldı. Yani % 19'u oy kullandı.

Elbette katılımın bu denli düşük olmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Bunların belli başlıları; seçimde internet üzerinden randevu alınma zorunluluğu, seçmenlerin bir kısmının oy kullanmak için ikamet ettikleri yerlere uzak noktalarda bulunan sandıklara gitme zorluğu, çalışanların izin almak zorunda olmaları, oyların Türkiye'ye nakledilmesine olan güvensizlik, oy verme süresinin üç günle sınırlı olması ve Türkiye siyasetinden kopukluk olarak sıralanabilir.

Düşük katılımın bir nedeni de, yurtdışındaki seçmenlerin doğrudan TBMM'de temsil edilmemesi olarak değerlendiriliyor. Tüm bunlar katılımın az olmasında belli derecede rol oynamış hususlardır. Düşük katılımın bir neden de 50 yılı aşan göç sürecinde yurtdışındaki yurttaşlarımızın ne Türkiye'de ne de buldukları ülke seçimlerinde katılmamış olmalarıdır. Bu durum onların seçime katılmaya yönelik ilgi, istek ve heyecanlarını zayıflatmış olmalıdır. 7 Haziran seçiminde randevu sisteminin kalkması, seçimlerin 8-31 Mayıs tarihleri arasında yapılacak olması, başta CHP kimi partilerin yurtdışında örgütlülüğü artırmış ve 10 Ağustos'ta deneyim kazanmış olmaları vb. hususlar katılımı artıracak unsurlardır.

CHP'nin, yurtdışının bir seçim bölgesi olmasına yönelik yasa teklifi AKP tarafından desteklenmediği için de bu seçimlere yetişmedi. Yetişebilseydi yurtdışı TBMM'ye 10 milletvekili gönderebilecekti. Her şeye rağmen bu kez yurtdışında katılımın artacağı tahmin edilmektedir. Öyle olmasını diliyoruz ve bekliyoruz. Çünkü bu kritik seçimde 1-2 puan bile çok şeyi değiştirebilir.

7 Haziran ve Sonrası

Türkiye'nin son derece ciddi hukuki, siyasi, ekonomik ve sosyal sorunları çözüm bekliyor. Ekonomi son derece kırılgan; işsizlik, yoksulluk, yolsuzluklar ve kutuplaşma giderek artıyor. Bu sorunlar ancak daha çok özgürlük ve parlamenter demokrasinin eksiklerinin giderilmesi ve de gelir adaletinin sağlanması ile çözülebilir. Türkiye siyasi kültüründe bu sorunların "Türk tipi başkanlık sistemi" ile çözülebileceğini ileri sürmek bir aldatmacadır.

Böyle bir sistem tek adama bağlı otoriter bir sistemin kurulmasını ve sorunların daha da ağırlaşmasını getirir. AKP içinden ve seçmenlerinden de başkanlık sistemine ciddi bir destek yok. Ama bu yeter derecede seslendirilememektedir. 7 Haziran seçimi tek adam yönetimine izin vermeyecektir. Araştırmalar AKP'nin düşüşte, muhalefetin yükselişte olduğunu gösteriyor. Yeni TBMM'de 4 partinin temsil edileceği görülüyor. Bu durum, AKP dışında alternatif hükümetlerin de mümkün olabileceğini gösteriyor.

Yaşanacak Bir Türkiye, Yaşanacak Bir Dünya

Tekin BİNGÖL

CHP Parti Örgütü, Örgüt Yönetimleri ve Yurtdışı Örgütlenmelerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

Göç, hızla değişen toplumların ve küreselleşen dünyanın en önemli olgularından birisidir. Afrika'da, Ortadoğu'da yıllardır süregelen savaşlardan kaçan insanların durumu, Avrupa'ya varabilmek için bin bir güçlüklerle Akdeniz'i geçmeye çalışırken hayatını kaybeden göçmenlerin hızla artan sayısı bu olgunun dramatik boyutlarını gözler önüne sermektedir. Tarihsel olarak göç yolları üzerinde önemli bir konuma sahip olan Türkiye, hem önemli ölçüde göç veren hem de göç alan bir ülke konumundadır. Bu konumundan kaynaklanan sorumluluk ve bilinçle, tüm dünyada yerleşik olarak

yaşamalarını sürdürmekte olan milyonlarca insanımızın yaşam koşullarının daha da iyileştirilmesi, gereksinimlerine kulak verilmesi ve sorunlarının çözülmesi Cumhuriyet Halk Partisi dış politikasının öncelikli konuları arasında yer almaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin hedefi, yaşanacak bir Türkiye yaratmak ve Türkiye'yi yaşanacak bir dünyanın parçası haline getirmek için çalışmaktır.

Göç kaynaklı sorunlar ancak ve ancak insanlık onuruna saygı çerçevesinde, bölgesel işbirliğiyle ve sosyal demokrasinin evrensel değerleri göz önünde bulundurularak ele alınırsa çözülebilir. Bugüne kadar Türkiye'de iktidarda olan hükümetler konuyu sadece yüzeysel bir biçimde, bilimsellikten uzak popülist politikalarla ele almışlar ve sorunlara hiçbir kalıcı çözüm getiremedikleri gibi, yaşanan sorunları daha da derinleştirmişlerdir. 2015 Milletvekili Genel Seçimleri, sorunların tartışılması ve çözüm yollarının sunulması bağlamında önemli bir fırsat sunmaktadır. Göçün 55. Yılı'nın geride bırakan Türkiye, göç kaynaklı sorunlar konusunda AB ülkeleriyle ve diğer komşularıyla yeniden karşılıklı işbirliği ve güvene dayalı bir siyasi diyalog ortamı yaratmalı ve göç hareketleri konusunda bölgesel politikalar oluşturulurken yeniden merkezi bir aktör haline gelmelidir. Bu hedef doğrultusunda CHP, hem yurt dışı birlikleri aracılığıyla, hem de seçim bildirgesinde sunduğu çözüm önerileriyle yurt dışında yaşayan insanlarımızı ulaşmak ve sorunlarını sahiplenmek için kapsamlı bir çalışma yürütmektedir.

Yeni bir hayat kurmak, daha iyi bir iş bulmak, siyasi sığınmacılık ve benzeri pek çok nedenle küresel boyutta göçler yoğunluk kazanmıştır. Emeğin hareketliliği olumlu bir durum olmakla beraber kendine özgü sorunlar ve sonuçlar da yaratmaktadır. İç ve dışa doğru yaşanan kitlesel göç dalgaları Türkiye'nin toplumsal yapısını büyük ölçüde değiştirmiştir. Rakamlar göstermektedir ki Türkiye için bu konu ciddiyle ele alınması gereken bir olgudur; dünyanın farklı ülkelerine son 50 yılda 6,5 milyon göç veren Türkiye, Çin ve Hindistan'dan sonra dünyaya en fazla göç veren ülke konumundadır.

CHP'nin HEDEFİ

Cumhuriyet Halk Partisi, "Yaşanacak Bir Türkiye" sloganıyla çıktığı yolda sadece Türkiye'de yaşayan insanların için değil, yurt dışında yaşayan insanlarımızın sorunlarını yönelik olarak da çözüm odaklı hedefler belirlemiştir. Bu görevi yerine getirmek için amacımız yurt dışında yaşayan insanlarımızın:

Yaşadıkları ülkelerde sosyal hayatın merkezi bir parçası olarak hayatlarını sürdürmelerine ve çoğunluk toplumuna uyum sağlamalarına katkı vermek.

Yaşadıkları ülkeler ve Türkiye arasındaki ekonomik, toplumsal ve kültürel ilişkilerde, yatırım, insan kaynakları, kültürel etkinlikler aracılığıyla köprü rolü oynamalarını teşvik etmek.

Türkiye'de yaşadıkları siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm sağlamak.

Kendi kültürleri ile ilişkilerinin devamını ve bağlarının korunmasını, geliştirilmesini ve devamını sağlamak.

Yaşadıkları ülkelerdeki sorunlarının çözülmesi için ilgili devlet ve kurumlarla, sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde katkıda bulunmak.

Uluslararası kuruluşlarda sorunları etkin bir biçimde dile getirerek bu sorunların çözümüne katılmak ve katkılarının özendirilmesine destek vermek.

Yaşadıkları ülkelerde eşit hak ve uygulamalara ulaşmaları ve sorunlarının çözümü için Türkiye'nin ve siyasi partilerin daha etkin bir biçimde katkılarına sağlamak.

Göç hareketlerinin yasalara ve uluslararası anlaşmalara uygun biçimde gerçekleşmesine destek olmak ve yasa dışı göç hareketlerinin engellenmesi için gerekli önlemleri uluslararası örgütler ve ilgili ülkelerle işbirliği yaparak ele almak.

Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin geliştirilmesi ve tam üyelik sürecinde kilit rol oynamaları için sürece aktif bir biçimde dâhil olmalarını sağlamaktır.

CHP, sosyal demokrasinin eşitlik, özgürlük, dayanışma ve barış değerlerine, kültürlerarası diyalog sürecine daha çok derinlik ve etkinlik kazandırılması için diğer ülkelerin kardeş sosyal demokrat partileriyle, Türkiye'nin temel hak ve çıkarlarını korumaya özen göstererek, karşılıklı saygı çerçevesinde her konuda dayanışma içinde olmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda amacı;

Göç'le ilgili sorunların çözümünde katılımcı bir siyaset izleyerek dünyada faaliyet gösteren Türkiye kökenli sivil toplum kuruluşlarının öneri ve istemlerini göz önünde bulundurmak ve kamuoyunu çözüm sürecine dahil etmek.

Bu konuyla ilgili bilimsel ve akademik çalışmaların yapılmasına destek olmak, bilgi birikimi yaratmak ve elde edilen verilerin kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamak.

Tüm bu konularda Türkiye'deki siyasi partilerin üzerinde uzlaşacakları kalıcı bir devlet politikasının

oluşması için çalışmalar yapmaktır.

19 Nisan 2015 tarihinde 2015 Seçim Bildirgesini kamuoyuyla paylaşmış olan CHP, tüm bu hedefler doğrultusunda yurt dışında yaşayan insanlarımızın temel sorunlarına yönelik olarak somut çözüm önerileri sunmuştur.

YURT DIŞINDAKİ İNSANLARIMIZ İÇİN

Eğitim

• İhtiyaç duyulan alanlar için öğretmen atamaları yapacak, atamalarda Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenli eğitimciler öncelik vereceğiz.

• Eğitimlerine Türkiye'de devam etmek isteyen gençlerimizin, yıl kaybına uğramamaları için gerekli düzenlemeleri yapacağız.

Kültürel Etkileşim

• Kültürleri ayıran değil, birleştiren bir dış politika izleyeceğiz.

• Kültürel etkileşimi artırmak ve yurt dışında yaşayan gençlerimize danışmanlık hizmetleri sunmak amacıyla "Uluslararası Gençlik Merkezleri" kuracağız.

• Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde yurt dışında yaşayan insanlarımızın katkı ve desteğini alacağız.

Diplomatik Girişimler

• Çifte vatandaşlık hakkının kazanılması için gereken tüm diplomatik girişimleri gerçekleştireceğiz.

• Diplomatik girişimlerle Türkiye kökenlilerin can ve mal güvenliğini artıracacağız.

Temsiliyet

• Yurt dışındaki yurttaşlarımızın sorunlarının TBMM'ye daha etkin şekilde taşınması için yurt dışı seçim bölgeleri oluşturacağız.

• Her 300 bin seçmene bir milletvekili düşecek şekilde, yurt dışındaki yurttaşlarımızın TBMM'de 10 milletvekili ile temsil edilmesini sağlayacağız.

Askerlik

• Yurt dışında verilen "askerlik yapamaz raporunun" Türkiye tarafından da kabul edilmesi sağlayacağız.

• Yurt dışında yaşayan yurttaşlarımızın askerlik hizmetini, tanıtım programlarında görev yaparak taamlamalarına olanak tanıyacağız.

Yurt Dışındaki Hizmetler

• Yurt dışı temsilciliklerinde, öncelikle yurt dışında yetişmiş genç insanlarımızın görev almalarını sağlayacağız.

• Konsolosluk hizmetlerini geliştirecek, işlem harçlarını yarı yarıya düşüreceğiz.

Türkiye'deki Hizmetler

• Mavi kart sahiplerinin Türkiye'deki işlemlerini kolaylaştıracağız.

• Emeklilerin yurt dışından getirdikleri araçları Türkiye'de daha uzun süre kullanabilmesine olanak tanıyacağız.

• Gümrük kapılarındaki sorunları kurumsal tedbirlerle gidereceğiz.

Seçim Yanıltmacası

@prometeatro | yildirimb@gmail.com Barış YILDIRIM

Türkiye'nin Seçimi 2015

Seçimlerin halkın iradesinin bir yansıması olduğu çok yaygın bir yanıltmacadır.¹ Bu kadar sorunlu bir düşüncenin eleştirel düşündüklerini düşündüklerimiz arasında bile bu denli rağbet görmesi tuhaf. Oysa bu safsanın çökmesi için önce dünyaya sonra da dünya parlamentolarına şöyle bir bakmak yeter.

BM'nin yaptığı bir araştırmaya göre dünyanın en zengin %5'i dünyadaki zenginliklerin %70'ine sahip.² Dünyanın her köşesinde yaşayan insanların büyük çoğunluğu yoksul, çok ama çok küçük bir azınlığı varlıklı. Azınlık çoğu yiyor, çoğunluk aza talim ediyor.

Bir de parlamentolara bakalım: Meclis koltuklarının hemen tümünü nüfusun en zenginlerinden gelen "vekil"ler dolduruyor. "Millet"lerin "vekil"lerinin ezici çoğunluğu, çoğunluğun TV dizileri olmasa hayal etmekte zorlanacağı bir zenginlikten geliyor. Çünkü "aday adayı" olmak bile paraya bakıyor, seçilme umudu olan bir aday olmak ise en az birkaç yüz bin TL'lik servet şart.³ Gayri resmi sponsorlarınız olabilir tabii. Ama bu sponsorlar da –sponsorluğun tanımı gereği– zenginler, ve kendi çıkarlarını savunacak insanlara yatırım yapıyorlar.

Seçim yanıltmacası, bu az sayıda "tok"un milyonlarca "aç"ın halini anlayabileceklerine, bırakalım bunu, onların temsilcisi olduklarına inanmamızı istiyor.

Tok, açın vekili olur mu?

Koca koca akademisyenler, yazarlar ve en ilginç de –Marksist devlet ve hegemonya teorisini çok iyi bilmesi beklenen– solcular, bu yanılgıyı hiç sorgulamadan kabul ederek bize bilmem hangi seçimde bilmem hangi partinin bilmem hangi oranda oyu aldığından bahisle toplum analizleri yapıyor. "Türk/İye toplumu şöyledir, böyledir, cahildir, makarnacıdır, ulusalıcıdır, dindardır, milliyetçidir" vs. diye tespit kasiyor. Çünkü az sayıda zenginin kendilerini ya da sadık temsilcilerini seçtirmek içi sergiledikleri kötü bir piyes olan seçimlerin halkın düşünceleriyle, iradesiyle ilişkili olduğu varsayımı çok yaygın.

Tam da bu yanılgının yaygınlığından dolayı, dünyanın halkına en düşman hükümetleri bile fırsatını buldukları anda seçimlere giderler. 12 Eylül'cüler diktatörlüklerinden zerre taviz vermeden, bir yıl arayla referandum ve seçim yaptılar. Oy zarfları neredeyse şeffaftı, seçim sandıklarının başında silahlı askerler bekliyordu, yalnızca faşist diktatörlüğün izin verdiği az sayıda parti katılıyordu; ama seçim miydi, seçimdi.

Avrupa klasik faşist partilerinin çoğu seçimlerle geldiler. İnsanlar gerçekten de kendi ayaklarıyla gidip Hitler'e, Mussolini'ye oy verdiler. Faşistler Alman ya da İtalyan halkının iradesini mi yansıtıyordu? Milyonlarca Alman macera savaşlarında ölmek için mi irade gösterdi? 12 Eylül Anayasası'na evet diyen 10 kişiden 9'u cuntanın işkencelerini, katliamlarını ve en önemlisi de kendilerini giderek ağırlaşan bir yoksulluğa mahkûm eden 24 Ocak kararlarını mı arzuluyordu?

Peki, halk aptal da mı sandığa gidiyor? Sırf bilinç yoksunluğu yüzünden mi hiçbir şeye yaramayan seçimlere katılıyor insanlar?

Aslında o kadar da katılmıyorlar. Dünyanın her yerinde seçimlere katılım düzenli olarak düşmekte. 1980 ortalarından bugüne dünyada seçimlere katılım oranı %10'a yakın düşüş göstermiş ve düşüş devam ediyor. Avrupa ve Kuzey Avrupa'yla karşılaştırıldığında düşüş eğilimi en çok "üçüncü dünya"da belirgin.⁴ Dünyanın yoksulları seçimlerden umudu en çok kesenler, çünkü başlarına gelen onlarca hükümetin neredeyse hiçbirinden kendilerine bir fayda gelmedi. Türkiye'de de 91 ve 2011 seçimleri istisna tutulursa seçimlere %70-75 civarı bir katılım var; oy verecek yaşa gelmiş üç kişiden biri ya zahmet edip sandığa gitmiyor ya da geçersiz oy atıyor.⁵

İstisnasız her seçimde önemli bir rol oynayan sahtekârlıklar giderek ortada bir seçim olmadığını düşündürecek kadar ayyuka çıktı. Geçen yerel seçimlerde trafolarla kediler akın etmişti. Dalga geçtik ama atı alan yerel yönetimlere geçti. Derken bir ay önce tüm ülkede birden elektrikler kesildi. Hâlâ "soruşturma" sürüyor. Ama bu olayın hükümetin bilgisi ve kontrolü dahilinde olduğundan pek kimsenin kuşkusu yok. Çünkü aksi takdirde birilerinin bütün TV kanallarında birden boy gösterip "Elektrik kesintisi bir darbe girişimidir!" diye bağırıp çağırması gerekirdi. Büyük Türkiye olmak bunu gerektirir...

Seçim denen formun sahteliği, çarpıklığı, aldatmacası bu denli ortadayken şu soruyu sormamak mümkün değil:

Seçimlerden hepten kurtulsak mı?

Platon ideal şehir devletinin 50-40 kişilik bir nüfusa sahip olması gerektiğini düşünüyordu. Öğrencisi Aristoteles bu kadar kesin konuşmasa da kafasında benzer bir boyut vardı. Kentlerin bugünün küçük bir kasabası büyüklüğünde olması isteniyordu, çünkü –başka nedenlerin yanı sıra– doğrudan demokrasiyi, (köleler hariç!) herkesin yönetimde ve alınan kararlarda doğrudan söz sahibi olacağı bir sistemi bu boyutun üstünde uygulamak zordu.

Sosyal medyanın sosyalliğin en başat biçimlerinden biri olduğu günümüzde herkesin herkesi ve her şeyi yönettiği doğrudan ya da en azından katılımcı bir demokrasinin olanağına her zamankinden daha çok sahibiz.

Ama seçim denen bu lunapark aynasını bir kenara bırakmak henüz zor görünüyor. Seçimleri çok kötülediysek yanlış anlaşılmasın, büyük mücadeleler sonucu alınmış seçme ve seçilme hakkının lağvını önermiyorum. Şu günün dünyasında, Kapitalist devletler çağında gelenin gidene aratacağı kesin.

Seçim, ezilen sınıflarla ezen sınıflar arasındaki sınıf mücadelesinin cephesi olmaktan çok uzak, doğru. Halkın temsilcilerinin istisnai olarak parlamentolara gittiği durumlarda bile alabildiğine etkisiz olduklarını, daha kötüsü, birçoğunun bozunuma uğrayarak bozuk düzene bozuk çarklar olarak hizmet verdiklerini görüyoruz.

Ancak parlamentolar, hiç olmazsa, egemen bloğun kendi içindeki çıkar çatışmalarının yansıdığı mekân olarak halkların elini bir nebze rahatlatıyorlar. Bu bloğun bir parçası hırsızlıkta, sömürde, cinayette

fazla ileri giderse halkın diğer parçalarından birine –ama hâlâ hırsız, sömürgeci, cani olan bir başka partiye– oy vererek iktidarı değil ama hükümeti değiştirmesi mümkün.

7 Haziran seçimlerinde genel manzara

Bu seçimleri dramatik karakteri, ironik olarak, seçimin en küçük partisi HDP. O yüzden ondan başlayalım. Düşümü HDP'nin %10 barajını aşip aşmaması çözecek. Gerilimi daha da yükseltmek için HDP'nin oylarına yönelik tahminler bu eşğin hemen altında ve hemen üstünde seyrediyor. Seçimlerle benim gibi en az ilgilenen kişileri bile televizyon karşısına kilitleyecek bir dramatik gerilim ortada; insanlar adını ilk kez duydukları futbol takımlarının maçlarını bile niye izler sanıyorsunuz?

Diğer partilere gelince. Muhtelif tahminlerin hepsi AKP'nin %40, CHP'nin %25, MHP'nin ise %15'in birkaç puan altında ya da üstünde oy alacağını öngörüyor. Yine en büyük partilerden biri seçime katılmayanlar ya da boş/geçersiz oy atanlar olacak gibi, lakin dramatik gerilimin yüksekliği hasebiyle bu "parti"nin oyu bu seçimde biraz düşebilir. İnsanlar 7 Haziran'ın ülkenin yarınını belirlemede, özellikle de AKP'nin artık kangrene dönüşmüş iktidarının sona yaklaştırılmasında çok önemli olduğuna inanıyorlar.

Yurtdışında, özellikle de 400 bin seçmenin yaşadığı Almanya'da yaşayan Türkiyelilerin seçimin kaderini belirleyeceğini söyleyenler var. Yurtdışı için yapılan tahminlerde AKP'nin oy oranı Türkiye'dekinden çok daha yüksek çıkıyor. Göçmenlikle tutuculuk arasında sıkça kurulan korelasyona uygun bir durum. Ama tahminler, projeksiyonlar, anketler ne derse desin kimsenin kendisini bir "seçmen özne" olarak önemsemesi pek anlamlı değil. Tüm seçimlerde olduğu gibi bu seçimde de sonucu belirleyecek olan, emperyal ülkelerle yakın ilişkiler içindeki egemen sınıfların ve onların emir ve görüşlerine dünden hazır medyanın kimden yana tavır belirleyeceği.

Durum umutsuz görünüyor: Toplumunu siyasi, kültürel ve ideolojik bir cenderede boğmak isteyen parti bir kez daha oyların çoğunu alacak. Onun "ana" muhalefeti ise muhalefet falan değil, bir idare-i maslahat bürosu. Elleri ve geçmişi kirli, ikisinden de kurtulmak için elinden geleni yapıyor. Bir diğer sözde muhalefet partisinin ise Kürt, Ermeni, Rum deyince ağzından kan damlıyor ama AKP'ye her sıkıştığında destek atıyor. Çünkü onlar için her şeyden önemlisi devletin bekası. O bekanın halkların meşakkati olduğunu ise tarihten biliyoruz. İçinde birçok samimi sol unsuru barındıran bir parti var, fakat onun da barajı aşip aşmayacağı bile belli değil. Daha kötüsü, barajı aşip 40-50 sandalyeyle meclise otursa bile yapmadıklarının yapmayacaklarının teminatı olmasından korkuluyor. Zira "kanı durdurmak" için müzakere etmek bu parti için o kadar önemli ki masanın öbür tarafındaki tarafın Gezi'de, Soma'da, Paris'te, Diyarbakır'da, Cizre'de, Kobanê'de güneşini kan akıtmasına bile hiçbir elle tutulur muhalefet göstermiyorlar. AKP "Bizim sorunumuz muhalefet değil muhalefetsizlik" derken çok mu haksız?

¹ Safsata diye de çevrilen felsefi kavram "mantık hatası"ndan bahsediyoruz. Denkfehler (Alm.), fallacy (Ing.)

² Bu çarpıcı araştırmanın bazı verilerine ve diğer eşitsizlik verilerine şuralardan erişilebilir: <http://toomuchonline.org/peace-on-earth/>, <http://inequality.org/global-inequality/>. Araştırma ise şurada: <http://inequality.org/global-inequality/>.

³ 2007'ye ait bir çalışmaya göre 150 bin TL ile 500 bin arası. Bkz. "Vekil olmak kaç para ister", Gazete Vatan, <http://www.gazetevatan.com/vekil-olmak-kac-para-ister-122946-ekstra/>.

⁴ Kaynak: "Voter Turnout Rates from a Comparative Perspective", Rafael López Pintor, Maria Gratschew, Kate Sullivan. <http://www.idea.int/publications/vt/upload/Voter%20turnout.pdf>

⁵ Kaynak: <http://www.idea.int/vt/countryview.cfm?id=223>. Geçersiz oyların bir kısmı elbette düzenden umut kesildiği için değil yanlışlıkla geçersiz basılıyor. Ama bu ülkede geçersiz ya da boş oy atmanın bir protesto biçimi olarak görüldüğünü unutmayalım.

Durum umutsuz değil: Dünyanın en sürekli ve en canlı devrimci sosyalist hareketinin yer aldığı birkaç ülkeden biridir Türkiye. Kutlanabilen 1 Mayıs’larda Havana’dan hemen sonra İstanbul gelir. 50 yıla yakın bir süredir silahlı yeraltı mücadelesinin kesintisiz sürdüğü bir ikinci ülke kolay kolay sayılamaz; faşist darbelere, yıkılan sosyalist bloğa ve kesintisiz bir katliam rejimine rağmen. Çünkü seçim yanıltmacası sanıldığı kadar güçlü değildir; her seçimde sandığa giden on milyonların birçoğu bu kez de bir şeyin değişmeyeceğinin

farkındadır. Yapacak daha iyi bir şey göremedikleri için, hiç olmazsa kendilerini kendi kaderleri hakkında azıcık da olsa söz sahibi hissetmek için, belki bu kez bir şeyleri değiştirmek için giderler.

Seçimler gelir geçer, geriye her iktidarın vurduğu ama her düştüğünde yeniden doğrulan bir grup serüvenci kalır. “Onlar ki bu toprakların son umudu, soy-ları tükenmeyen şahinlerdir.” Sayıları çok az görünür, seslerini kimse duymaz gibidir, etkisizdirler sanki, ama bir bakarsınız milyonlar –onların belki adını bile duy-

mamış milyonlar– onların sloganları ile meydanları doldurur. “Sizi çok seviyoruz” gibi basit bir cümle kurarlar, milyonlar– kendilerini bu zamana kadar onlarla birlikte hiç görmeyen milyonlar– bu aşk ilanına karşılık verir. Bu aşk hikâyesi filmlerdekine benzemez, bildik yollardan geçerek bildik mutlu ya da mutsuz sonlara erişmez. O kadar farklı bir aşktır ki bu maşuklar bazen birbirlerini yıllarca unuttur, ama öyle bir hatırlayış anı gelir ki, bin ozan, bin dengbêj, bin rapsod avaz avaza verse o bir tek anın görkemini betimleyemez.

İrkçilik Konusundaki Suskunluk

Dr. Wiebke SCHARATHOW Freiburg Pedagoji Yüksekokulu

Son yıllarda, ırkçılık kavramının, bilimsel söylemlerde olduğu kadar, kamuoyunda da giderek artan kullanımına rağmen, toplumsal eşitsizlik anlayışı olmasına karşın, toplumsal eşitsizlik bağının ve Almanya’daki çeşitli, gündelik belirtilerinin bir bütün olarak tabulaştırılmış bir olgu olduğu saptamasını değiştirmez. İrkçilik, genel olarak, aşırı-sağla bağlantılı aşırılığı tanımlayan bir kavram olmayı sürdürmektedir. Büyük ölçüde Nazi iktidarının sona ermesiyle birlikte sona eren bir siyasal-ideolojik kavram olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla Almanya’da egemen olan ırkçılık anlayışı, kişiler tarafından uygulanan değersizleştirme, dışlama, aşağılama, zarar verme ya da öldürme eylemlerini ifade etmektedir.

Böylesine sınırlandırılmış ırkçılık anlayışı, toplumsal birlikte yaşamın her alanında geniş kapsamlı sonuçlar doğurur. Bu anlayış, sadece ırkçılığın farklı biçimlerini gözardı etmekle kalmaz, aynı zamanda ırkçılığın günlük ilişkilerde ya da kurumsallaştırılmış düzenlemelerde kendini gösteren, şiddetle normalleştirilmiş ayrımcılık uygulamalarının çok yönlü biçimini, aynı zamanda, dışlayıcı, ayrımcı ve NSU soruşturmalarında olduğu gibi, ölümcül etkilerini de görmezlikten gelir. Onların bu ülkede –homojen ve aidiyet mantığına sahip bir ulusal devlette– işleri olmadığını açıkça ortaya koyan, Almanya’daki günlük yaşantıları egemen kalıplar ve klişelerle biçimlenen insanların deneyimleri de gizli kalır. Bu nedenle daraltılmış ırkçılık anlayışı, çokluk ırkçılığı ırkçılık olarak kabul etmez ya da reddeder – bunu skandal olarak değerlendirmek de, değiştirmek de çok zor hale geliyor. Bu da ırkçı yapıdaki bir toplumsal düzenin yerleşmesine ve kalıcılığın ivme kazandırılmaktadır.

İrkçiliğin egemenlik ilişkisine karşı çıkabilmek için, sadece onun aşırı görünümlerini değil, aynı zamanda daha farklı yanlarına dikkat çeken bir ırkçılık ve ırkçılık kavramı gereksinimini sadece sivil toplum örgütlerindeki (siyah) aktivistler ve toplumbilimciler söylemiyor. Almanya bu konudaki uluslararası eleştirilere katlanmaz zorundadır: 2009 yılında BM İrkçilik Özel Raportörü Githu Muigai, sonuç olarak, Almanya’da kullanılan ırkçılık kavramının çok dar olduğunu, bu nedenle günlük ırkçılık sorununun gözden kaçırıldığını belirtir. Ve Şubat 2014’te Avrupa İrkçilik Karşıtı Komisyon (ECRI) da çok sert biçimde eleştirmektedir: “Almanya’da ırkçılık kavramının çok sınırlı değerlendirildiğini” (2014, 10), “... aşırı-sağcılarla fazlasıyla bağdaştırıldığını” ve “çoğu zaman ‘biyolojik öğeler’le bağlantılı ifadelerde kullanıldığını” (agy, 22) belirtir. Hiç de göz ardı edilemeyecek bu kenar notlarına rağmen Alman kamuoyunda ırkçılığın konu edilmesinden kaçınılmaktadır. NSU cinayetlerini araştıran parlamento soruşturma komisyonunun nihai raporunun ortak de-

İrkçilik, genel olarak, aşırı-sağla bağlantılı aşırılığı tanımlayan bir kavram olmayı sürdürmektedir. Büyük ölçüde Nazi iktidarının sona ermesiyle birlikte sona eren bir siyasal-ideolojik kavram olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla Almanya’da egemen olan ırkçılık anlayışı, kişiler tarafından uygulanan değersizleştirme, dışlama, aşağılama, zarar verme ya da öldürme eylemlerini ifade etmektedir.

ğerlendirmesinde bile, her ne kadar kurumsal ırkçılığa ilişkin geniş veriler ortaya konulmuşsa da, ırkçılık, sadece aşırı-sağcı eylemcilerle sınırlandırılmıştır. Oysa kurumların başarısızlığına ilişkin “önyargılı” olduğundan ve soruşturmanın “yeterince saydam olmadığı”ndan söz edilmektedir (2013, 861).¹

Genel olarak egemen durumdaki ve yerleşik ırkçılık anlayışından uzak olan ırkçılık konusunu saptırma ve ırkçılığa karşı savunma, pek çok durumda ırkçılığa maruz kalanlar için de çok ciddi zorluklar oluşturmaktadır. Çünkü Almanya’da “ötekiler” olarak damgalanan 14-21 yaş grubundaki gençlerle (bkz. Scharathow 2014) ilgili pedagojik ve araştırmaya dayanan çalışmalarda, ırkçılık deneyimlerinin edinildiği toplumsal ilişkiler ve toplumsal arkaplan göz önünde bulundurulduğunda çoğunlukla ciddi bir risk oluşturmaktadır.

İrkçilik deneyimini dile getirmeyi güçleştiren bu durum ile diğer taraftan egemen söylem ve onun oluşturduğu “meşru” konulaştırılmasına ilişkin çerçevedeki iki yön ortaya konulmalıdır: 1) Egemen olan ırkçılık anlayışına göre, eğer bir ayrımcılık eylemi tasarlanmışsa, yani ayrımcılık kasten yapılıyorsa ırkçıdır. Bu nedenle, gençler, kendilerini engellenmiş hissediyorlar, yaşadıklarının gerçeklikte hedef alınmış bir ırkçılık olduğunu dile getirmeden önce, ırkçılıkla olan deneyimlerinin herhangi bir savunma ve önemsizleştirmeye maruz kalmadan kanıtlamak zorunda kalıyorlar. Ayrıca, değişik durumları hesaba katarak, başlarına gelen dışlamanın, yapılan ayrımcılığın, bir taraftan bi-

lerak yapılmadığını, diğer taraftan bunların açıkça bir ırkçılığa işaret edip etmediğine anlam veremediklerini söyleyerek açıklamaktadırlar. Bunlar da çoklukla egemen anlayışla çakışmaktadır. Buna rağmen gençler pratikte yaşadıkları ırkçılığa ilişkin deneyimlerinden söz ettiklerinde, suçlananlar, her zaman olduğu gibi, suçlamayı “sadece şakaydı!” ya da “öyle demek istemedim” diyerek savuşturılmaktadırlar. 2) Egemen olan diğer bir ırkçılık anlayışı ise, bilerek yapılan ırkçılığın doğrudan “ırkçı eylemde bulunan ırkçıdır” düşüncesini öngörmesidir. Bu nedenle, ırkçılık deneyimlerinin konu edilmesi her zaman bir ırkçılık suçlamasını içerir. Bu, özellikle Almanya’da bu çok etkili bir suçlamadır. Gençler, bu suçlamayı haksız yere yapmak istemiyorlar, özellikle de öğretmenlerine karşı asla yapmazlar. Eğer böyle bir durum olursa, ırkçılığın skandallaştırılmasının ötesinde, suçlamaların kendilerine yönelik bir öfkenin bir nesnesi haline getirilmesinden endişe ederler. Ayrıca yakın çevrede ırkçı deneyimler üzerine yapılan konuşmalar diğer bir riskli durum ortaya çıkarır.

Gençler, başlarından geçen ırkçılık deneyimlerine çok değişik biçimlerde yaklaşıyorlar. Konuşma koşulları, ırkçılığın saldırgan bir biçimde ifade edildiğinde hiçbir yaptırım bulunmadığını gösteriyor. Herşeye rağmen varlığını sürdüren yaralanma olayları, dışlanma ve haksızlık karşısında hissettikleri ve uygulamada ortaya çıkan hisleri genel olarak konu edilmektedir. Toplumda egemen olan ırkçılığa karşı suskunluk, aynı zamanda ırkçılığa uğrayan bireylerin de suskun kalmasına yol açmaktadır.

Her kim demokrasi ve toplumsal adalet ilkelerine göre biçimlenmiş bir toplumdaki ciddi olarak söz ediyorsa, ırkçılığın şiddetle olan ilişkisini ve toplumda köklü bir dengesizliğe yol açtığını anlamamazlıktan gelemeyiz. Bu nedenle, ırkçılık konusunun daha derinliğine irdelenmesi, ırkçılığa ilişkin normalitenin sağlanmasına, ırkçılıkla ilgili tartışma kültürünün oluşturulmasına ve toplumsal ilişkilerde ırkçılıkla başa çıkma yollarının yaratılmasına, onun karmaşık ilişkilerinin açığa çıkartılmasına ve buna maruz kalan bireylere adil davranılmasına ivedi gereksinim vardır.

Kaynakça

ECRI (2014): ECRI-Bericht über Deutschland. Strasbourg. <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Germany/DEU-CbC-V-2014-002-DEU.pdf>

NSU-Untersuchungsausschuss des Bundestages (2013): Beschlussempfehlung und Bericht. Drucksache 17/14600. Deutscher Bundestag: Berlin. <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/17/146/1714600.pdf>

Scharathow, Wiebke (2014): Risiken des Widerstandes. Jugendliche und ihre Rassismuserfahrungen. Bielefeld: transcript.

¹ Bkz. Federal Almanya’nın BM’nin İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi’ne verdiği 19-21. devlet raporu: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/DEU/INT_CERD_NGO_DEU_20170_E.pdf

Çokkültürlü Ortamda Kimlik Edinimine Bir Örnek

Dr. İlksen KOÇAK

Giriş

Evinde ve yaşadığı çevrede tek bir kültürle etkileşen çocukların aksine; evde aile kültürü, yaşadığı çevrede egemen toplumun kurallarına tabi olan çocuklar için kimlik edinimi zor bir süreçtir. Ev ortamında da birden fazla kültür varsa, bu süreç çok daha zor işler.

Farklı kültürel ortamlarla etkileşimde olan çocuklarda sağlıklı kimlik gelişimi açısından, aile desteği, toplumların değişik kültürlere hoşgörüsüyle yaklaşması ve eğitim programlarında kültürel çeşitliğe yer verilmesi gibi konular önemlidir. Çevresinde ve okulunda uygun şartların olması durumunda, çocuklar kimliklerine yeni katmanlar ekleme fırsatını daha çok yakalar. Bu fırsat onların yaşam boyu, her ortam ve şartta farklılıklarla uzlaşarak, uygun kimlik dengelerini sağlayabilmeleri açısından gerekli olan becerilerini geliştirir. Dahası, bireyin içinde yaşadığı toplumla uyum içinde olması, kazanılan bu beceriyle geniş ölçüde ilişkilidir.

Kısa bir süre önce sekiz yaşına basmış olan oğlumuz, kimliğini şekillendiren süreçler açısından yaşadığı ev, çevre ve okulda farklı dinamiklerin etkisi atındadır. Benim "Türk", eşimin "Alman" olması ve ikimizin de homojen kültür anlayışına sahip ailelerden gelmemiz sebebiyle, oğlumuzun kimliğinin nasıl biçimleneceği üzerine başlangıçta fazla bir fikrimiz yoktu. Fakat "Ben kimim?" sorusuna kendi cevaplarını tek başına oluşturamayacağını anlamamız uzun sürmedi. Bunun üzerine kültürel kazanımları ve kimliğinin oluşumunda daha aktif olmamız gerektiğini anladık. Bu süreçte yaşadığımız deneyimler ve ulaştığımız sonuçlar bu yazının konusudur.

İlköğretime Başlamadan Önce

Doğduğundan beri Türkçe ve Almanca konuşulan ortamda büyüyen oğlumuz, hiç şüphesiz ilk kültürel kazanımlarını, kendisiyle farklı dillerde konuşan ve farklı kültürlere sahip biz ebeveynleri ve yakınımızdaki diğer aile bireyleri vasıtasıyla edindi. Her ne kadar eşimle İngilizceyi iletişim dili olarak benimsemiş olsak da, "bir dil bir birey" ilkesini benimsememiz sebebiyle onunla bu dilde hiç konuşmadık.

Anaokuluna başlayanca, baba kültürüyle yoğrulmuş ortamın dil, davranış gibi kültürel değerlerini karşılaştığı oranda edinmeye başladı. Bu evrede, anne kültürüne ait semboller, davranışlar ve nesnelere edindiği kazanımları desteklemek açısından, Türkiye'ye olan ziyaretlerimizde kalış süresini artırdık. Orada temelde dil olmak üzere diğer kültürel kazanımları üzerine yoğunlaştık. Kültürel gelişimine katkısından sadece kendi yaşlarıyla olan iletişimini değil, büyükanne, dede, teyze, dayı ve yenge gibi aile büyükleriyle olan etkileşimine de özel önem verdik. Yöresel müzik ve oyunları öğrenmesini, aile içinde ve topluluk olarak yapılan kutlamalara katılmasını sağladık. Ülkenin tarihini ve medeniyetini öğrenmesi açısından, yaşına uygun dokümanlara ve özellikle de müze ziyaretlerine geniş ölçüde yer verdik.

İlköğretim Aşaması

Oğlumuz ilköğretim aşamasına geldiğinde, etkileşimde olduğu dillere destek bulabileceğimiz bir okul arayışına girdik. Sonuçta, Almanca ve İngilizce üzerine iki dil programına sahip bir kurum bulduk. Türkçenin evde desteklenip geliştirilmesi gerekeceğinden, okula başlamadan önce, okuma ve yazmayı kapsayacak şekilde bu dildeki kazanım hedeflerimizi özel olarak artırdık.

Hali hazırda ikinci sınıfa giden oğlumuz, okulunda değişik kültürden arkadaşları ile yan yana eğitim görmektedir. Bu yüzden, dünyadaki farklı inançları ve kültürel ifadeleri öğrenip buna uygun davranışlar edinmektedir. Okulda, gerek eğitim saatleri içinde, gerekse dışında kültürel konularda değişik deneyimler yaşamaktadır. Yapılan etkinlik ve çalışmalara değişik kültürlerden ebeveynlerin katılması ile birçok kültürü çok daha yakından tanıma fırsatı elde etmektedir. O ve arkadaşları, doğrudan ve dolaylı yollarla kültür veya

Zaman içinde daha da gelişecek ve olgunlaşacak olmakla birlikte, oğlumuzun yaşanan tüm sürecin sonunda kimlik edinme konusunda belirli bir mesafe kat edebilmiştir. Ona "Kimlik nedir?" diye sorulduğunda "İnsanı tanıtır" veya "İnsanların nereden geldiğini tanıtır" şeklinde cevap vermektedir. Doğal olarak, onun kimlikten anladığı şeyler biz büyüklerinki kadar detaylı değildir. Gerekçelerinden yola çıktığımızda, kimliğini belirlemede "kendini en iyi ifade ettiği dil" ve "en yakın ilişkilerde bulunduğu topluluk" olarak iki temel ölçüt kullanmaktadır.

kimlik ile ilgili olan araştırma ünitelerinin değerlendirme projeleri sayesinde, değişik araç ve yöntemler kullanarak birbirlerine sahip oldukları değerleri, dolayısıyla da kim olduklarını ifade etmektedirler. Böylece, değişik kültürden olan arkadaşlarıyla karşılıklı bir şeyler öğrenmenin değerini anlayarak, sahip olduğu değerlerin bir avantaj olduğunun farkına varmaktadır.

Çevresel Etkileri Yönetmek

Dil, davranış gibi kültürel konularda, oğlumuz dünyanın neresinde olursa olsun ve hangi okula giderse gitsin, zaman içinde bulunduğu çevrenin etkisinde çok daha fazla kalacağı açıktır. Bu etkileri dengeleyebilmesi açısından, çevreden gelen bütün etkileri iyi yönetmesi gerekmektedir. Bu bağlamda onu, gerek kendimizin, gerekse değişik milletlerin sahip olduğu eserler, inançlar, semboller, metinler, nesnelere, giysiler ve yiyecekler dahil olmak üzere farklı yaratıcılık ifadeleri konusunda evde de bilgilendiriyoruz. Konuları öğrenmede yazılı ve görsel medyayı da kullanıyoruz. Böylece dünya genelinde ve etkileşimde bulunduğu çevrelerde anne ve baba kültürüne ait konularda olup bitenler hakkında bilgi sahibi oluyor.

Sonuç ve Değerlendirme

Kendi özgün kimliğini öğrenme, geliştirme ve yaşama fırsatı sunulmayan ve sahip olduğu kültürel özelliklere yeterince değer verilmeyen çocukların, içinde yer aldıkları toplumlarla uyum sorunları olabilir. Bu yüzden, oğlumuz gibi birden fazla kültüre sahip ortamda yetişen ve sosyalleşen bireylerin, benimstedikleri değerleri derinlemesine öğrenmeleri ve geliştirmeleri önemlidir. Bireylerin sağlıklı kimlik edinimleri, özde ailelerin, genelde içinde yaşadıkları toplum ve okulların destekleyici tutum ve tutarlılığı ile yakından ilgilidir. Dolayısıyla, kimlik edinimi konusunda hepsine önemli sorumluluklar düşmektedir.

Aile ortamı, çocukların kimlik algısının şekillendiği ilk ortamdır. Bu bağlamda, oğlumuzun kimlik gelişiminde yaşam boyu temel kaynak olduğumuzun bilincindeyiz. Bu konuda kendi ebeveynlerimiz ve yakın akrabalarımızın rollerinin de önemli olduğunu belirtmeliyiz. Öte yandan, ona sağlıklı bir benlik oluşturmada daha fazla fırsat sağlamak açısından, yaşadığımız toplumlarla uyum içinde, bütün olanaklardan yararlanmaya çalışıyoruz.

Öğrenim kurumları ise, bireyin farklı kültürleri tanıması ve aileden kazandıkları kültüre yabancılaşmamalarını sağlaması açısından önemlidir. Oğlumuz devam ettiği okulda farklı kültürlerden birçok arkadaşıyla etkileşim halindedir. Kültürler birbirlerini binlerce yıldır etkilediğinden, böylesine bir etkileşimin oğlumuz dahil tüm arkadaşlarında dünyadaki kültür ve medeniyetlere karşı adilane bir tutum geliştireceğini öngörüyoruz.

Kimlik gelişimi ve ortam kültürüne uyumunun sağlanmasında, okulda öğretmen özelliklerinin yanında konular sunulurken kullanılan öğrenim yöntem ve tekniklerinin de önemli olduğunu düşünmekteyiz. Oğlumuz bu konuda en fazla, yüksek duygudaşlık düzeyine sahip, değişik kültürleri tanıma çabası içinde olan öğretmenler yararlı olmuşlardır. Bunlardan bazıları sınıftaki yapılanmaya uygun olarak tüm kültürleri kapsayan öğrenim materyallerini de geliştirebilmektedir.

Zaman içinde daha da gelişecek ve olgunlaşacak olmakla birlikte, oğlumuzun yaşanan tüm sürecin sonunda kimlik edinme konusunda belirli bir mesafe kat edebilmiştir. Ona "Kimlik nedir?" diye sorulduğunda "İnsanı tanıtır" veya "İnsanların nereden geldiğini tanıtır" şeklinde cevap vermektedir. Doğal olarak, onun kimlikten anladığı şeyler biz büyüklerinki kadar detaylı değildir. Gerekçelerinden yola çıktığımızda, kimliğini belirlemede "kendini en iyi ifade ettiği dil" ve "en yakın ilişkilerde bulunduğu topluluk" olarak iki temel ölçüt kullanmaktadır.

Hiç şüphesiz, oğlumuz evde ve okuldaki çok kültürlü yapılanmadan geniş ölçüde etkilenmektedir. Bununla birlikte, çevresindeki kültürel farklılıklar onda bir karmaşa oluşturmaktan çok, yeni katmanlar olarak kimliğine eklenmiş görünmektedir. Bulduğu ortamlara kolayca uyum sağlaması, farklılıklarla uzlaşmayı öğrendiğine işaret etmektedir.

Türk Anası–Alman Anası

Başak USANOVİC

Biri 2,5 yaşında biri 5 aylık iki çocuk annesiyim. Yedi yıldır Avusturya'da yaşıyorum. Son iki-üç yılda; hem buradaki parklarda, oyun gruplarında, kreşte ve çevremde birçok Avusturyalı anne tanıdım, hem de Türkiye'deki arkadaşlarım birer ikişer çocuk sahibi oldular. Her iki tarafı da kendimce gözlemleme imkanı buldum.

Dolayısıyla bu yazıyı tamamen kendi gözlem ve deneyimlerime dayanarak yazıyorum.

"Türk anası" olarak genellediğim grup: modern, eğitilmiş, şehirli genç Türk annesidir. Arkadaşlarımızdır, kuzenlerimizdir, bizizdir.

"Avusturyalı ana" yerine "Alman anası" ifadesi kullanılmamın nedeni, madde madde karşılaştırma yaparken "Alman anası" tını olarak daha iyi oturuyor ve esprili katıyor diye düşünmemdir.

Tarafsız olmaya çalışıyorum. Bir grubu diğerine üstün tutma çabasında değilim. Bir grubu övmeye diğerini yerme amacım da yok. Umarım üstüne alınır kırılanlar, eleştiri olarak kabul edenler olmaz.

Abartılı ifadeler ve esprili bir dil kullanacağım. Fazla ciddiye alınmamayı talep ediyorum! Hazırsanız başlayalım:

1° Türk anası tezcanlıdır. Merdiven çıkan bir yaşındaki çocuğuna, iki dakikadan fazla zaman tanımaz. Çocuğu kapıp kucakladığı gibi fırt fırt kendi çıkarıverir merdivenleri. **Alman anası sabırlıdır.** İki saat de sürse çocuğun yanında ayakta dikilip, tek başına çıkmasını bekler. Yardım etmez.

2° Türk anasına göre, çocuğu kendisine tabiidir. **Alman anasına göre,** ayrı bi bireydir.

3° Türk anası tutarsızdır. Prensipte karşı olduğu şeyleri bile, o an işine geldiği gibi esnetir. (Örneğin, TV seyrettirmek, geç yatırmak, abur cubur yedirmek). **Alman anası tutarlıdır.** Şartlar ne olursa olsun kararının arkasındadır.

4° Türk anası işgüzdür. Kendine gün içinde bir sürü iş çıkarır. Misafir ağırlar, insanlara yardım teklif eder, herkese koşar, başına iş alıp durur. **Alman anası "benim zaten şuan işim var o da çocuğumla ilgilenmek" der, yaralı parmağa işemez.**

5° Türk anası çok iyi bi anne olduğunu düşünür... **Alman anasının** böyle bir iddiası yoktur.

6° Türk anası, diğer anneleri mutlaka eleştirir, akıl verir, giybet eder. **Alman anası** kimsenin annelik ve çocuk yetiştirme tarzıyla ilgili yorum yapmaz. İlgi lenmez.

7° Türk anası yufka yüreklidir, ağlayan yavrusuna kıyamaz. **Alman anası taş kalplidir,** soğukkanlıdır. Ağlamadan, ajitasyondan, manipülasyondan etkilenmez.

8° Türk anası titizdir. Titizlikte aşırı uç örnekler olduğu gibi; anaların en rahatı, en 'amaaan nolcak'cısı bile, çocuk sokakta pis yere yattı mı bi huzursuz olur, yemek yerken ortalığı batırdı mı bi içi gider. Çantasında ıslak mendil taşımayan yoktur. **Alman anası,** nasıl desem, doğru sıfatı bulmak için çok düşündüm ama olduramadım, bildiğin pasaklıdır. Hijyen çitası bize göre birkaç tık aşağıdadır.

9° Türk anası kendi sosyal hayatına çocuğu direkt entegre eder. Alışveriş, misafirlik, bar-pavyon, düğün-dernek her yere çocuğu yanında götürür. Gece yarılarına kadar takılır. Gerekirse çocuğu, sandalyeleri birleştirip bulunduğu mekanda uyutur. **Alman anası akşam 8'den sonra çocuğu hiçbi yere zinhar götürmez.** Babysitter ya da büyükanneyle falan evde

bırakır. Kendi sosyal aktivitelerine de (örneğin, arkadaşlarla kahve içme, alışveriş) mutlaka çocuksuz gider.

10° Türk anası çocuksuz tatil yapmaz. Yapsa bile bu ömrü hayatında 1-2'yi geçmez. **Alman anası 8 aylık bebesini 10 gün bırakıp** kocasıyla Vietnam'a Zangoçya'ya gider. (Zangoçya diye bir ülke olmadığını farkında mıyım?)

11° Türk anası çocuğunu çok güzel besler! Evde her öğün tencere yemeği pişer, keki kurabiyesi her şeyi ev yapımıdır. Yemekleri bol sebze etlidir. Çorba olmazsa olmazdır. **Alman anası çocuğunu çok tırt besler.** Sağlıklı besin ve sebzedeki katkı: 2 parmak çiğ havuç-hıyar kemirtmek ve haşlanmış tuzsuz brokolidir. Genellikle şinitzel sosis makarna vs. tarzı yemekler yapar. Börek çörek hazır alır, evde yapmaz

12° Türk anası çocuğu yemek yemedi mi kahrolur. Bütün derdi o olur. Dosta düşmana "çocuğum yemiyo" diye anlatır ve de ağlanır. **Alman anası önemsemez, yiyo-yemiyo muhabbeti yapmaz hiç.**

13° Türk anası çocuğu yesin de nasıl yerse yesin mantığıyla hareket eder. Eşşek kadar çocuğa püreler, bulamaçlar, sebze eti çaktırmadan yoğurdun içinde kaktırmalar, TV izlerken yedirmeler, tabakla peşinden koşmalar, yesin diye 40 takla atmalar, her lokmadan sonra aferim bravo alkış kıyamet tezahuratlar hep bizdedir. **Alman anası 9-10 aylıktan itibaren yedirme işine karışmaz.** Çocuğun önüne koyar tabağı, çocuk ne kadar becerebilirse o kadarını yer. 1,5-2 yaşında çatal-bıçak kullanarak yer hale gelir çocuklar.

14° Türk anası çocuğunu çok süslü giydirir. Hele bir de kızs! Baştan ayağa pembeli, güllü dallı simli kıyafetler kombinler. 3 aylık bebeye dev güllü saç bantları takar. Yaş büyüdükçe akla hayale gelmeyecek saç modelleri konusunda uzmanlaşır. Oğlan çocuklara gömlek giydirir, saçına azıcık köpük sürer. **Alman anasının kıyafet seçiminde kalite ve rahatlık ön plandadır.** Renk desen ve uyum hiç önemli değildir. Zebra tıy, kareli tişört, puantiyeli çorap, kalpli bere ve sekiz farklı renk içerebilir bir kombin. Organik pamuklu bodyler, aşırı pahalı outdoor spor markaların montları, superfit bot (çifti 250 lira falan) mutlaka her çocuğun dolabında bulunur. Az ama öz kıyafet alırlar. İkinci el kıyafet almak çok yaygındır.

15° Türk anası hava soğuksa (10 derecenin altı soğuktur) çocuğu dışarı çıkamaz. Parklarda çamurla oynamasına asla müsaade etmez. AVM'lerde olan indoor lunaparkları tercih eder. Jetonla çalışan atlıkarıncalara bindirir. **Alman anası yağmur-çamur, karkış, kıyamet dinlemez çocuğu her gün mutlaka dışarı çıkartır.** Her mevsime uygun "park kıyafeti" vardır. Muşambadan tulum, lastik çizme vs gibi. Onu giydirip çamurla oynamasına yerlerde yuvarlanmasına izin verir.

Not: Türkiye'de büyük şehirlerde yeşil alan park bahçe olmaması, anneleri AVM'lere mecbur ediyor. Ayrıca çamurla oynama kısmı için de şöyle bir durum var: Türkiye'de ne yazık ki, yere tüküren, balgam atan, çekirdek çitleyen ve her türlü pisliğini sokağa atmakta beis görmeyen insanlar çoğunlukta. Ayrıca başıboş binlerce sokak hayvanı da etrafa çişini kakasını yapıyor. O yüzden parka götürmemek/götürünce özgürce oynatmamak titizlikten değil mecburyetten çoğu zaman... Bunu eklememek haksızlık olurdu.

16° Türk anası iki çocuğun oyununa müdahale

eder. "Öyle yapmayın, koşmayın, bağırmayın" cümleleriyle araya girer. Hatta yetmezse "bakın şunu yapın, şöyle oynayın" diye fikir verir. Çocukların kavga edeceğinden, birbirine zarar vereceğinden korkar. Sürekli tedirgindir. Parklarda yabancı çocuklarla da diyaloga girer:

- Abisi biz de oynayalım mı?

- Ablası hadi sen kalk biraz da küçük sallansın.

Biz gidicez zaten, sen sonra yine binersin.

- Canım biraz yavaş kayın, bak burda küçük

kardeş var, çarparsınız...

Alman anası oynayan çocuklara asla müdahale etmez, birbirini ağlatan çocuklara maksimum özür diletir. Çocukların, kendi sorunlarını kendileri çözmeyi öğrenmesi; annesinden yardım beklemeksizin hakkını araması altın değerindedir! Hiçbir Alman anası, çocuğunun davranışları yüzünden kendini "mahçup" hissetmez. Eğer çocuğu diğer çocukları rahatsız ediyor ve laf dinlemiyorsa alır çocuğunu gider. Parklarda diğer çocuklarla konuşmaz, hiçbir çocuktan sırasını istemez, diğer çocukları uyarmaz. Genellikle büyük ve küçük yaş gruplarının parkları ayırır.

17° Türk anası pek oyuncu değildir. Hele hele çocuklarla bağıra çağıra, koşturarak oynamak "koskoca kadının" sokak ortasında yapacağı iş değildir. **Alman anası, çocuklarla koşturur,** gürlütu yapar, çocukla çocuk olur.

18° Türk anası narindir. Ağır kaldırmaz, sırtı beli ağrır, hemen yorulur. Yorulunca şikayet eder. Ağır kildaki çocukları taşımak, puset açıp kapamak, otokoltuğu söküp takmak gibi işler bir ortamda baba varsa, anında babaya itelenir. **Alman analarının hepsi, Alman gülle takımı sporcusu kas gücündedir.** Çocuğu baba gibi, omzunda taşır, havalara atıp tutar, beş yaşında çocuğu bile slinge koyup sırtına bağlar. Babanın yardımını istemeksizin bir elinde çocuk varken diğer elinde 24'lük bira kasası taşıyabilir.

19° Türk anasının çocuğu giydirirken yapı taşı olarak kullandığı üç ana element vardır : (önem sırasına göre)

1- atlet+çorap

2- patik

3- yelek

Atlet ve çorap hava 40 derece olana kadar tişörtün ve sandaletin içine giyilir.

Patik bugünlerde yerini; ev babeti, pisipisi, pantuf, yumuşak ev ayakkabısı tarzı güncellenmiş versiyonlarına bırakmışsa da, mantık aynı mantık.

Yelek, hepimiz biliyoruz ki en çok uykudan kalkınca! Gerisi isteğe göre günde birkaç doz giyilir.

Alman anası, kolay kolay atlet giydirmez. (Evet, kışın bile) Bebeler şöyle bir kolunu kaldırıncı cıvil cıvil göbüşler görünür. Çorap giymeyi, çocuğun kararına bırakır. Çıkarmak isterse ses etmez. Patik ve yeleşin hayati öneminden ise bihaberdir!

20° Türk anası "aşkım, canım cicim" tarzı sevgi sözcüklerini muazzam kullanır. Hatta nerdeyse çocuğa adıyla hiç hitap etmez. "Balım, böceğim, pompışim, tontışim" gibi sevgi sözcüğü veya lakap uydururken yaratıcılıkta sınır tanımaz. **Alman anası, lakap ve sevgi sözcüğü çok nadir kullanır.** Çocukla, büyüklerle konuştuğu gibi konuşur.

Japonya ve Türkiye genellikle modernleşme, kalkınma tartışmalarının iki kutbu olarak ele alınır. 1960'lardan günümüze "biz neden başaramadık" gibi konuyu basitleştiren kısır tartışmanın genel geçer bakışların dışına çıkabildiğini söylemek çok zor. Osmanlı/Türkiye ve Japonya'nın modernleşme süreçlerini karşılaştırabilmek için konuyu Japon tarihi uzmanı Prof. Dr. Selçuk Esenbel'e* sorduk.

Japonlar yaptı, Osmanlılar veya Türkler neden yapamadı diye sorulur Türkiye'de sohbetlerde, bu yaklaşımı nasıl değerlendirirsiniz?

Ben yaptım, yapmadım diye sormayı hatalı buluyorum. Çünkü bir kere Osmanlı devletinin şartları Japon devletinin şartlarından çok farklı, toplum yapısı çok farklı. Bir tanesi çok dinli, çok kültürlü, neredeyse Birleşmiş Milletler gibi bir nüfusa sahip. Öteki ise, kendi yağında kavrulan bir ada krallığında bütün tarihini geçirmiş olan, genellikle de homojen bir kültüre, üç aşağı beş yukarı aynı geleneklere sahip bir nüfus diye karşılaştırabiliriz. Onun için şartları farklı. Uluslararası ilişkiler açısından bakarsanız, Osmanlı İmparatorluğu uluslararası ilişkilerin içinde olmuş bir imparatorluk. Bu, sadece imparatorluğu kurarken fütühat yapıp sınırları genişletmek anlamında değil, aynı zamanda anlaşmalarla. 16. yüzyılda Fransa Krallığı'yla ilk olarak modern anlamda, o dönemde Avrupa'da dini ideoloji temeli olmayan ilk anlaşmayı imzalayan ülke Osmanlı İmparatorluğu. I. Fransuva ile Habsburg İmparatorluğu'na karşı Fransa'yı destekleyip, I. Fransuva, Habsburglara karşı savaşları kaybettikten sonra, Kanuni Sultan Süleyman, Barbaros Hayrettin Paşa'nın donanmasıyla tekrardan I. Fransuva'nın kendi tahtına çıkmasını imkan sağlamıştır. Bu, Osmanlı'nın büyük bir uluslararası ilişkiler aktörü olduğunu gösteriyor. Japonya, izole, içine kapalı bir ülke. Çin'le bile ilişkileri zaman zaman yoğun, örneğin 7. yüzyılda Çin medeniyetini kabul ediyorlar. Ondan sonra 15. yüzyılda yoğun, çünkü büyük bir dış ticaret ilişkisi kuruyorlar. Fakat ondan sonra da 1600-1853 yılı arasındaki 250 yıl tamamen dışarıya kapalı. Ancak Hollandalılarla belli bir ticaret ilişkisi olan, Çin ve Kore ile işte senede bir gemi gelir iki gemi gelir, o kadar. Böyle içine kapalı bir krallık.

O bakımdan hani biri yaptı diğeri yapmadı dememek lazım, daha ziyade şartları neydi? Verdikleri kararlar neydi? Yani ne tür bir modernleşme kararı ver-

diler ve buna ulaşmak için ne tür politikalar ürettiler, ona bakmak lazım.

Benim gördüğüm, 1868 yılındaki Meiji restorasyonu 1600-1867 tarihleri arasında Japonya Krallığını yöneten askeri soylu sınıfın merkez hükümetinin başı Tokugawa hanedanı, yönetimini kısa bir iç savaştan sonra ortadan kaldırmıştır, dolayısıyla Meiji yönetimi, yeni kurulan bir rejimdir. Japonların Osmanlı'dan en büyük farkı, 1868 yılında yeni bir iktidar sınıfının başa geçmesidir. Yani geleneksel imparatorluğun üst elitlerinin yaptığı bir ıslahat, reform hareketi başka bir şeydir, yepyeni bir iktidar sınıfının başa geçip bütün kurumlara sıfırdan başlaması başka bir şeydir. Japonlar bunu erken yaşadılar. Biraz şöyle diyebiliriz, bizim 1923'te bir miktar yaşadığımızı Japonlar erken, 1868'de yaşadılar. Onun için bütün eski kurumları elden geçirip lağvedilmesi gerekenleri -acımasız bir şekilde- lağvettiler, yerine yenisini kurmak için zamanları oldu.

Osmanlı'nın modeli farklıdır. Osmanlı, kendi imparatorluk kurumlarının içinde ıslahatlarla ayakta kalmaya çalışan bir modernleşme modelini yürüttü. Bu da anlaşılır, çünkü koskoca bir imparatorluğu var. Evet, toprak kaybı yaşamış olabilir 19. yüzyıla gelinceye kadar, fakat haritaya baktığınız zaman koskoca bir imparatorluk var. Bunu böyle bir günde silip de, bunun kurumlarına, hayır, ben artık hiç birini kullanamıyorum demek çok gerçek dışıydı ve de siyaseten imkansızdı diyebiliriz.

İster Tanzimat Fermanı olsun, ister ıslahat Fermanı olsun, hatta 1876 meşrutiyet anayasası olsun, Abdülhamit'in bütün muhafazakarlığına rağmen kurduğu kurumlar, bunlara baktığımız zaman bunlar evrimsel, kendi yapısı içinde düzeltmeler yapma anlayışıyla yapılmış olan bir reform hareketi. Halbuki Japonlar, kendi eski hukuklarını (7. yüzyılda Çin'den alınan imparatorluk idari hukuk nizamnamesi, 12. yüzyıl-17. yüzyıl arasında oluşan samurai askeri sınıf yönetiminin ve merkezi hükümetini sosyal sınıf statülerini, hak ve vazifeleri belirleyen samurai nizamnamesi, köylüleri ilgilendiren vergi kanunnamesi gibi kanunları, Budist mabedlerinin ve mezheplerinin işleyişini düzenleyen dini kanunlar vesaire) 1872 yılındaki bir imparator fermanıyla tamamen lağvettiler.

Osmanlı/Türkiye ile Japonya Modernleşmesinin Karşılaştırması-I

Prof. Dr. Selçuk Esenbel'le Söyleşi/Orhan Çalışır

Onların yerine çokluk Avrupa'dan aldıkları modellerle yeni kurumlar kurdular.

Onun için 1900 yılına geldiğimiz zaman Japon krallığı son derece yeni kurumlarla bezenmiş yepyeni bir devlet. Yani kendi eski dünyasıyla yeniden kurguladığı ideolojik ve kültürel bağları dışında, eskiyle gerçek anlamda artık yapısal hiçbir bağlantısı olmayan yeni bir dünya.

Modernleşme aynı zamanda ulusal kimlik, ulusal devlet yaratmakla birlikte anılır, Japonya'da bu nasıl oldu?

Şöyle söyleyebiliriz: Japonların başka sorunları vardı, ama Japon toplumundan ayrılmak isteyen farklı milliyetçiler gibi bu sorunları yoktu. Yani milliyetçilik hareketleri dolayısıyla toplumun bir kesiminin artık siyaseten bağımsız olmak istemesi gibi. Aslında buna daha geniş bir perspektiften bakarsanız, sadece Japonya'yı düşünmeyin, doğu Asya'yı düşünürseniz, Balkanlar, Doğu Akdeniz, yani Orta Avrupa, Doğu Avrupa, Ortadoğu bölgesi, milliyetçilik akımlarıyla bağımsızlık hareketlerinin at oynattığı ve siyaseten de artık 20. yüzyıla birçok yeni devletin ve bağımsız ülkenin kurulduğu bir bölge. Tabii bu bağımsız ülkelerin birçoğu güçlü ülkelerin nüfuz alanlarına girdiler, tam bağımsızlıklarını kazanamadılar. Bu ayrı bir konu. Burada önemli olan sosyal çatışmanın, sosyal dönüşümün aynı zamanda eski devletlerin parçalanarak yerlerine yeni, çok sayıda milliyetçi, bağımsız devletler kurma biçiminde olmuş olmasıdır. Örneğin, bir Osmanlı devleti ve Habsburg İmparatorluğu kaç tane yeni devlet "doğurdu". Keza, 19. yüzyılda, Latin Amerika'daki İspanyol ve Portekiz İmparatorlukları, yeni kurulan "ulus"-devletler ile çözüldüler.

Doğu Asya'da bu süreç hiçbir zaman bu kadar yıkıcı bir şekilde olmadı. Doğu Asya'da yeni devlet kuruluşu demek 2. Dünya Savaşı'ndan sonra dekolonizasyon biçiminde olmuştur. Yani eskiden Endonezya, Hollanda sömürgesiydi (daha doğrusu çeşitli sultanlıklar/emirliklerden müteşekkildi) şimdi kolonyal devletin hakim olduğu bölge siyasal olarak birleştirilip yeni bir devlet olarak bağımsız oldu. İşte Hindistan eskiden İngiliz sömürgesiydi şimdi bağımsız oldu. Fakat ülkeler kendi içinde, Çin de başta olmak üzere, keza Kore veya Japonya milliyetçilik hareketleriyle bölünmediler.

Bu, sadece bizim bölgemize özgü bir şeydir. Onun için Osmanlı İmparatorluğu yeni devletler doğurdu, ama Çin İmparatorluğu yeni devlet doğurmadı. Bunu da şöyle bir kenara kaydetmek lazım. Dünya siyasetinin, özellikle

büyük güçlerin ilgilerinin değişik bölgelerde farklı olduğunu görmek lazım.

Demek ki milli kimlik meselelerinde Doğu Asya'daki şartlarla bizim bölgemizdeki şartlar farklı bir zihniyeti yansıtıyor. Bizim bölgemiz çok daha fazla Avrupa düşüncesiyle iç içe olduğu için milliyetçilik hareketleri de ister istemez gündemi belirleyen faktör haline geldiler. Avrupa devletlerinin de bu süreçlere dışarıdan desteği şüphesiz önemli bir etken oldu.

Bir önkabul de Japonların çok dindard olduklarıdır, Japonya'da din toplumsal hayatta nasıl bir rol oynuyor?

Japonlar hiç bizde kullanıldığı anlamıyla bireyin, sosyal ve kültürel hayatının, hatta kimilerine göre iktisat ve siyasetinde, dini ilkelere göre düzenlenmesi anlamında, dindar değildir. Yani Türklere nazaran çok daha seküler bir toplumdur Japon toplumu. Dini bağlılıkları hiçbir zaman bizdeki gibi değildir. Bizde bir gündem tartışması var: Dindar mısın, değil misin? Laiklik-dindarlık tartışmalarımız var. İşte bu tartışmalar Japonya'da hiçbir zaman bizde olduğu gibi olmamıştır. Tabii burada dinlerin kendisi de önemli. Bir İslamiyet geleneği ile Japonların Budizm ve Şinto geleneğini karşılaştırdığımız zaman, Şinto ve Budizm hiçbir zaman İslamiyet kadar kamusal alanda bu kadar baskın ve iddialı bir dünya, hatta evren görüşü ortaya koyan bir gelenek değil; olmamıştır da.

Öte yandan Japonlar, dini kurumların da içerildiği "kültürlerine" çok bağlıdırlar. Yani onların gelenekselliği kültürleridir. Bir de gerek siyasi gelenek açısından gerekse 20. yüzyılda imparatorluk ideolojisi açısından merkeze alındığı için Şinto yerel dininin öğretisi doğrultusunda İmparator, Güneş Tanrıçası'nın torunu olduğu hasebiyle, tahtta bulunma yetkisine sahiptir ve dolayısıyla "bizler de imparatora olan bağlılığımızdan dolayı kendi vatanımıza olan bağlılıkla vazifemizi yerine getirmeliyiz" anlayışı vardır. Bu anlayış, 1947'den sonra yeni anayasa ile resmi bir ideoloji olmaktan çıktı. Ancak zaten, İmparator'a bağlılığın Şinto dini ile gerekçelendirilmesi nedeniyle bu bir din değil, bu bir milli ideolojidir.

İkincisi ise, anayasaya baktığımızda, 1876 Osmanlı Anayasası'nda devletin dini İslamdır der, bu 1924'te de böyledir, ancak 1924'ten sonra değişmiştir. Japonların 1889 Anayasası ise seküler, laik bir anayasadır. Ve bu çok bilinçli bir tartışma sonucunda böyle olmuştur. O zaman bu anayasayı hazırlayan başbakan Prens İto Hirobumi, hatta bu konuyu tartışır ve der ki, biz bugün Avru-

* Prof. Selçuk Esenbel 1946'da doğdu. Washington D.C., Ankara, İstanbul, Tokyo, New York'ta eğitimini sürdürdü. Japonya'da International Christian University'den sonra George Washington Üniversitesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Georgetown Üniversitesi'nde Japon dili ve dilbilimi lisansüstü eğitimi aldı, Columbia Üniversitesi'nde Japon tarihi üzerine doktorasını bitirdi. 1982'den itibaren Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü'nde Japonya ve Uzakdoğu tarihi derslerinin yanı sıra Japonca, Çince ve Korece dil programlarını kurdu ve yönetti. 1994-2003 arasında Tarih Bölümü Başkanlığı yaptı. 2009'dan itibaren Asya Çalışmalar Merkezi Müdürlüğü, Şangay Üniversitesi işbirliği ile kurulan Boğaziçi Üniversitesi Konfüçyüs Enstitüsü Direktörlüğü görevlerinde bulundu. Selçuk Esenbel, 2012'de aldığı Humboldt Vakfı Georg Forster Araştırma Ödülü sahibi olup, 2014/2015 yıllarında Bremen Jacobs Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

pa'daki en yeni, ilerici anayasa hukukuna göre anayasa yapmak durumundayız. Neden? Çünkü eğer anayasaya geleneksel, dini bir boyut getireceksek, bizde böyle bir din yok der. Yani hıristiyanlığın karşısı buna muadil olsa olsa Budizm vardır, fakat Budizm de son derece mistik, içine kapalı, hıristiyanlık gibi

kamusal alanda modernleşme ile ilgili bir şekilde kendini gösterebilecek felsefi ve ilahiyat geleneğine sahip değildir diye –biraz ön yargılı konuşur bence– Prens, ama Budizm'i devletin resmi dini olarak kabul etmez. Budizm'i şöyle görür: Geri kalmış Asya uygarlığının dinidir, biz bundan çıkmalıyız. Şinto ise din

değildir der. Milli bir siyasi gelenek anlayışıdır, hıristiyanlık gibi evrensel anlamda mesajı olan bir din değildir, der. Dolayısıyla 1889 Anayasası Japon vatandaşlarına kanunlar çerçevesinde istedikleri dine inanmaları serbestisini tanıtır. Herhangi bir şekilde herhangi bir dinin de resmi din olarak tanınmasını

kabul etmez. O açıdan, Japon toplumu kanaatimce laikliği veya ladinî yaşamı, seküler yaşamı daha erken, daha kolay kabul etmiştir diyebilirim. Onun için Japonlar dindar değil ama milli geleneklerine, kültür anlamında geleneklerine çok bağlıdır. Fakat bu ayrı bir konu.

Gelecek sayıda devam edecek...

Taksi Sürücülüğünden Bölüm Şefliğine

ProSALAMANDER: Yabancı Akademisyenlerin Yeniden Nitelik Kazandırılmasında Bir Başarı Modeli

Dr. Anna Katharina JACOB/Nadja LUSCHINA

ProSALAMANDER basit bir kısaltma, Almanya çapında tek olan, yenilikçi "Duisburg-Essen ve Regensburg Üniversiteleri Yabancı Akademisyenlerin Yeniden Nitelik Kazandırılmasıyla Güçlendirilmesi Programı"nın kısaltması. Kuşkucular böyle bir programın önemini ve neden gerektiğini sorgulayabilirler. Ancak gerçekler bize yeniden ve yeniden her türlü kuşkuyu ortadan kaldıracak örnekleri ve başarı öyküleri sunuyor. Örneğin, Tatiana I, iki üniversitede hukuk ve ekonomi bölümlerinden mezunu olmuş ve kendi ülkesinde önde gelen bir şirketin uluslararası ilişkiler bölümünde başkan yardımcısı olarak birkaç yıllık mesleki deneyim sahibiyken, evlenerek Almanya'ya göç ettiği için işinden ayrılmak zorunda kalmıştı. Almanya'ya ilk geldiğinde, fazla bir nitelik gerektirmeyen büro işinde ya da satıcılık işlerinde çalışmış, ama bilgi ve yeteneğine ilişkin uygun bir iş bulamamıştı. ProSALAMANDER, Tatiana için, "Almanya'da kendini uygun bir şekilde geliştirmek ve iş başvurularında diğer adaylarla eşitlenebilmek" ve "hızlı ve başarılı bir biçimde" Alman toplumuna entegrasyonu için, "mantıklı ve tutarlı bir olanak" sundu.

Almanya'da iki üniversitede farklı yerel arka fonla alansal/bölümsel, dilsel ve yönetsel meslek içi eğitim 2012'den itibaren pilot proje olarak sınılandı. Bu projeye, başka ülkede edinilmiş eğitim başarıları denetlenip, (farklı yaşlardan) yabancı akademisyenlere bireysel olarak uygun yeniden nitelik kazandırma (*Nachqualifizierung*) ve uyumlandırma düzeyleri saptanarak, kısa süreli bir üniversite eğitimiyle Almanya'da bachelord ve master yapmaları sağlanıyor. Bu durumda, kursun ne kadar süreceği, kişinin eğitim düzeyinin denkliliğine bağlı olarak değişiyor ve gerekli üniversite eğitim süresi 2 ila 4 semestr arasında değişebiliyor.

Almanya dışında edinilmiş başarıları göz önünde bulundurularak yabancı akademisyenler için kendi alanlarında bireysel bir eğitim programı hazırlanıyor ve yeniden nitelik kazandırma için gerekli derslere normal öğrencilerle birlikte girilerek tamamlanıyor.

Duisburg-Essen Üniversitesi'nde (DEU) yardımcı öğretmenler (mentor) aracılığı ile (bu yardımcı öğretmenler daha önceki program katılımcılarının arasından seçiliyor) etkin ve yoğun bir "peer-to-peer" (kişiden kişiye) veri paylaşımı yöntemi uygulanıyor ve örneğin "WhatsApp" gibi sosyal ağlar üzerinden sürdürülüyor.

ProSALAMANDER çerçevesinde dilsel beceriler konusunda bireysel gereksinimlerin belirlenmesi, (DEU ayrışık ProSALAMANDER gruplarının bağdaşık hale getirilmesini sağlıyor) hem eğitim hedeflerine ulaşılmasında hem de akademik kariyer için derinlikli dil becerileri ve tekniklerinin aktarılmasına izin veriyor. Üniversite için Almanca, Almanca Konuşma Kursu, Al-

manca Dilbilgisi, İngilizce ya da video tabanlı işbaşvurusu öngörüşmeleri alıştırtma kursları birkaç örnektir. Bunun yanında, bitirme tezi, işbaşvuru dosyası ve kısa özgeçmişten oluşan ABC Programı (*Abschlussarbeit, Bewerbungsmappencheck, CV*) yürütülüyor. Bu formatla, ivedi belirsizlikler gideriliyor ve sorunlar zamansal esneklik içinde ve kişiye özel olarak çözümleniyor. Ayrıntılı ve uzun vadeli yazılı projelerde DEU'ün kurumları –örneğin yazım atölyesi– kullanılıyor.

Semestr başlamadan önce yoğunlaştırılmış hazırlık kursları ve atölyeler (*workshop*) yerleşik hale getiriliyor. Bu sayede tüm program katılımcılarına ücretsiz katılım, dilsel ve yönetsel yeniden nitelik kazandırma, sosyal ve mesleki ağların kullanımı, eski ve yeni katılımcılar arasında bilgi alışverişi sağlanıyor. Böylece ProSALAMANDER öğrencileri için farklı bir konukseverlik kültürü sunuluyor. Yönetsel yeniden nitelik kazandırma olanakları, Alman üniversite eğitim yapısına ve iş yaşamına ön hazırlık oluşturuyor. Başarılı bir üniversite eğitiminin en önemli önkoşullarından birisi de, eğitimin yapısının ve eğitim anlayışının, üniversite kurumlarının ve kurumsal işleyişinin bilinmesinden geçiyor.

Burada bir araya getirilen destekleme olanakları, yani bilimsel çalışma, hedef yönetimi, üniversite eğitiminde ve iş yaşamında kültürlerarası iletişim yetilerinin geliştirilmesi kursları, üniversitenin merkezi kurumlarıyla (Akademik Danışma Merkezi, Seçmeli Araştırmalar Enstitüsü) işbirliği halinde sunulmaktadır. Bu uygulamalardan edinilen müfredat dışı nitelik kazanımları, genel olarak beklenen kilit yetiler olduğundan, Alman işgücü piyasasında başarı için önemli olabilmektedir.

Söz geçeri hedeflere ulaşabilmek için her iki üniversitede birer merkezi denkleştirme bölümleri oluşturulmuştur. Bu bölümlerde hem ilk danışma hizmetleri verilmekte hem de farklı giriş niteliklerinin ilk değerlendirmesi ve bireysel denklik değerlendirmesi yapılmaktadır. Yeniden akademik nitelik kazandırma, bireysel gereksinimlere uygun olarak birbirinden farklı hedef gruplarında üç yönlü yaklaşıma göre gerçekleştirilir; mesleki uzmanlık kazandırmanın yanı sıra, dilsel ve yönetsel eksiklikler saptanır ve olabildiğince giderilmesine çalışılır. DEU Denkleştirme Bölümü, hem katılımcılar açısından, hem de projenin destekleyicileri açısından, üniversite eğitimi öncesinde, eğitim süresinde ve eğitim sonrasında ilk başvuru yeri olarak kendisini kanıtlamış ve projenin nüvesi olarak rolü artmıştır. Denkleştirme Bölümü'nde, mevcut BAföG ya da üstün yetenekliler bursları gibi eğitim finansmanına ilişkin olanaklar araştırılmakta, uygun staj yerleri saptanmakta ve mezunlara uzun vadeli projeler üzerinde

çalışılmaktadır. ProSALAMANDER'in Denkleştirme Bölümü'nün birlikte çalıştığı ortakları arasında, *JobCenter*, Göçmenlik Bürosu, dil okulları, *Volkshochschule*'ler, medya ortakları, değerlendirme merkezleri, danışma merkezleri, göçmen örgütleri, akademik yurtdışı bölümü, öğrenci birliği, şehir kütüphanesi ve üniversite kütüphanesi, sayısız işletme ve sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Bölümün uzun yıllara dayanan "know-how"undan ve edinilmiş kişisel bağlantılarından, çözüm arayanlar, potansiyel olarak ProSALAMANDER adayı olanlar, programa katılanlar (Duisburg-Essen Üniversitesi'nde 4 gruptur) ve sonuçta Alman işgücü piyasası yararlanmaktadır.

ProSALAMANDER programı, göç ve işgücü piyasası araştırmalarını anahtar olarak kullanarak, bilgi ve yeteneklerin bilimsel ve pratik olarak aktarımını sağlayarak mesleki entegrasyonun önemini belirtir: "Olgu grupları, göç alan ülkeye öngöç aşamasından geçiş koşullarının ilk aşamasına geçişte, işgücü piyasasının beklentilerine uygun olarak iyileştirmenin ve/veya bilginin ve ustalığın uyumlandırılmasının önemini gösterir." (Nohl et al. 2014: 89 f.) Zamandaş olarak eğitim öncesinden başlayan kişisel danışma ve bireysel eşlik sayesinde, meslektaşlarının bilimsel desteğiyle eğitimi yarıda bırakanların sayısı son derece düşük tutulabilmektedir. Ayrıca Almanya'da yerleşik mezunlar arasında yapılan anketlerde, ProSALAMANDER, ankete katılan mezunların %63'üne göre, yüksekokullar, resmi kurumlar ve şirketler arasında ortak bir payda oluşturarak, bir tür konuksever kültürünü geliştirmektedir. (Hanganu/Heß 2014: 20)

Dört yıllık olarak planlanan ve Mercator Vakfı'nın mali desteğiyle başarı sağlayan ProSALAMANDER projesi, BMAS ve ESF tarafından desteklenen ve Talent-KollegRuhr olarak Mercator Vakfı'nca mali destek sağlanan bilimsel gelişimi destekleyen projeler arasında en üst sıralarda bulunmaktadır.

Not: Tatiana I., gelecek semestr bitirme tezini hazırlayacak ve yeni iş tekliflerini şimdiden sevinle bekliyor. Ama uluslararası ticaret işletmesinin iş teklifini kısa süre önce reddetmek zorunda kaldı. Çünkü iyi dereceli bir üniversite diploması, onun için şu an çok daha önemli.

Projenin internet sayfası:
www.uni-due.de/prosalamander

Kaynakça
Hanganu, Elisa / Heß, Barbara (2014): *Ausländische Hochschulabsolventen: (Nicht nur) im Berufsleben angekommen*, in: *Blickpunkt Integration*. Nürnberg: BAMF, S. 20.

Nohl, Arnd-Michael / Schittenhelm, Karin / Schmidtke, Oliver / Weiß, Anja (2014): *Work in Transition. Cultural Capital and Highly Skilled Migrants' Passages into the Labour Market*. Toron-to/Buffalo/London: University of Toronto Press.

Türkiye'deki (De)sekülerleşme Tartışmasına Farklı bir Bakış

Berlin Özgür Üniversitesi, Felsefe Doktora Öğrencisi Tufan ACİL

Son yıllarda Türkiye'de yaşanan siyasi kutuplaşmanın ve beraberindeki toplumsal düşmanlığın kökeninde ikici (*dualist*) bir düşünce biçiminin yattığını kabul edebiliriz. Burada ikici olanla bir toplumdaki bireylerin ve siyasi aktörlerin keskin bir 'ben' ve 'öteki' ayrımıyla hareket etmesi ve her türlü söylemin çözülmez bir karşıtlığa dayanması kastedilmektedir. İkici mantık dünyayı ya siyah ya beyaz, ya benden ya da ondan (veya muhalif/yandaş) gibi zıtlıklarla kavrar ve üçüncü veya dördüncü bir seçeneğin olanağını tamamen dışlar. Bu karşıtlık son yıllarda Türkiye'deki sosyal, kültürel, sanatsal ve hatta hukuki ve bilimsel alana öylesine derin nüfuz etmiştir ki, bireyler her türlü eylemlerinde kendilerini siyasi kartlarını açık oynamaya mecbur hissetmektedirler.

Her bir fikrin, her bir davranışın birbiriyle karşı karşıya getirildiği, her bir sözün siyasi bir kutba indirildiği böyle bir ortamda özellikle sosyal ve beşeri bilimlerde araştırma yapmanın ne kadar zor olduğu yadsınamaz. Sosyolog Volkan Ertit'in Mart 2015'te *Orient* yayınevinden çıkan, görsel ve yazılı basında çok tartışılan "*Endişeli Muhafazakârlar Çağı–Dinden Uzaklaşan Türkiye*" isimli çalışmasını bu siyasi karşıtlığa alternatif bir bakış açısıyla yorumlamamız mümkün. Nasıl ki 'entegrasyon sorunu' Almanya'nın yıllardır değişmeyen gündem maddesi ise, Türkiye'de de AK Parti iktidarından –ve hatta öncesinden– beri laik devlet anlayışının yitirilmesi ve toplumun muhafazakarlaşması vazgeçilmez bir tartışma konusu olarak göze çarpmaktadır. Ertit kitabında genel kanının aksine, Türkiye'nin son yıllarda –her türlü kutuplaşmaya rağmen– 'dehşet verici' bir sekülerleşme sürecinden geçmekte olduğunu iddia ediyor. Yazarın tezini doğru anlayabilmek için öncelikle kitabın kuramsal çerçevesine kısaca değinmek faydalı olacaktır. Ertit'e göre Türkiye'de son yıllarda yapılan sekülerleşme tartışmaları temelde sekülerizm ile laiklik arasında, akademisyenlerin bile çoğu zaman göz ardı ettiği bir çeşit kavram kargaşasından kaynaklanmaktadır. Yazar kitabında sekülerleşmeyi, din ve devlet işlerinin tamamen birbirinden ayrıldığı bir yönetim biçimi olan laiklikten farklı olarak, bir toplumsal süreç olarak, yani dinin ve diğer dinimsi yapıların bir toplumda etkisinin veya prestijinin azalma süreci şeklinde tanımlıyor. Başka bir deyişle, laiklik sosyolojiyi aşan ve daha çok siyaset bilimiyle ilgili bir kavramken, sekülerleşme toplumsal değişimleri referans aldığı için doğrudan sosyolojinin alanına girer (bkz. s. 139). Bu anlamda Ertit'e göre bir ülkenin laik bir *yönetim biçimine* sahip olmasıyla o ülkedeki insanların seküler bir *yaşam biçimi* sürmeleri arasında ille de doğru orantılı bir ilişki olması gerekmektedir. Basit bir örnek vermek gerekirse, Almanya özellikle eğitim ve sosyal hizmetler alanında Türkiye'ye oranla laik bir devlet anlayışından uzak olmasına rağmen¹, çok daha seküler bir toplumu (veya toplulukları) barındıran bir ülke konumundadır. Bununla birlikte kitapta laik bir yönetim biçiminin bir toplumu sekülerleştirme zorunluluğu olmadığı ve hatta tam tersi bir durumun, yani muhafazakâr bir hükümetin (örneğin AK Parti'nin) toplumundaki sekülerleşme potansiyelinin kolay kolay önüne geçemeyeceği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla yazara göre Türkiye'de asil

endişelenmesi gerekenlerin kendisini zaten seküler olarak tanımlayan grup değil, tam aksine dinden ve kutsal değerlerden her geçen gün uzaklaşan muhafazakârlardır.

Yazar, sekülerleşmeyi Türkiye ekseninde tartışmadan önce kitabın ilk bölümünde en genel anlamında bir toplumdaki sekülerleşme sürecini meydana getiren veya hızlandıran dinamikleri üç ana başlıkla incelemektedir: Bilimsel gelişmeler, endüstriyel kapitalizm ve kentleşme (s. 22). Alt başlıklara ayrılarak tek tek tartışılan bu bölümde, kentleşmenin ve kapitalizmin hızla arttığı ve teknolojinin bir şekilde günlük yaşam pratiğinin parçası haline geldiği bir toplumda dini inancın ve diğer dini yapıların etkisinin zorunlu bir şekilde azalması gerektiğini kuramsal bir çerçevede tartışılıyor. Ertit daha sonra bu dinamiklerin Türkiye'de ne aşamada olduğunu anlamak amacıyla Türkiye'nin demografik yapısını farklı istatistiklerle inceliyor (s. 45f.). Bu şekilde kitapta kentleşme, nüfus, sanayileşme, eğitim, evlilik, sağlık vb alanlarında yaşanan son yıllardaki çarpıcı dönüşüm gözler önüne seriliyor. Türkiye'nin demografik dönüşümü (okur-yazarlık oranı, nüfus dağılımı, tıbbi tedavinin yaygınlaşması vb) yazara göre sekülerleşme için gerekli olan zemini çoktan –ve hatta AK Parti iktidarından bile önce– hazırlanmış durumda. Fakat bu dönüşüm sekülerleşme paradigması için her ne kadar gerekli olsa da, yine de yeterli koşulu teşkil etmemektedir. Bu yüzden Ertit kitabın diğer bölümlerinde Türkiye'deki gündelik yaşam ve yaşamsal pratiğin kendisini enine boyuna tartışıyor. Yazar burada dinin devlet mekanizması içerisindeki değil, daha çok toplumsal pratikteki işlevini, bireylerin yaşamına geçmişe oranla ne derecede etki ettiğini anlamaya çalışıyor. Türkiye'nin sekülerleşip sekülerleşmediği sorusunu cevaplandığı ana bölümde medya dili, (eş)cinsellik, moda, evlilik gibi on bir farklı olgunun toplumda şu an nasıl yaşanmakta olduğu irdeleniyor (s. 59f.). Yazara göre bu alanlardaki değişimler, örneğin farklı dini grupların birbirleriyle evlenme oranındaki artış, eşcinsellerin kendilerini –geçmişle kıyaslandığında– biraz daha fazla ifade edebilmesi, kadınların iş dünyasındaki görünürlüğünün artması, büyük kentlere göç edenlerin farklı inanç gruplarıyla aynı ortamda yaşamak zorunda kalması vb. ister istemez önceden baskın olan dine dayalı yaşam pratiğinin prestijinin azalmasına, her gün yeniden sorgulanmasına yol açmaktadır. Bununla birlikte yazar sekülerleşmenin tamamlanıp biten bir süreç olmadığını, bahsedilen dinamikler olduğu sürece devam edeceğini ve hatta mutlak bir sekülerlikten ve herkesin birden seküler olduğu bir toplumdan bahsedemeyeceğimizi açıkça ifade ediyor. Bir toplumun sekülerleşip sekülerleşmediği yazara göre sadece belli bir tarihsel referans noktası seçildiği zaman anlamlı bir şekilde tartışılabilir. Bu açıdan sekülerleşme kuramı geleceğe yönelik bir tahminden çok geçmiş ile şimdi arasındaki gerçekliğe odaklanmaktadır. Yazar için bu gerçeklik Türkiye'de *toplumun* gündend güne ve oldukça hızlı bir şekilde sekülerleştiği olgusuna tekabül etmektedir.

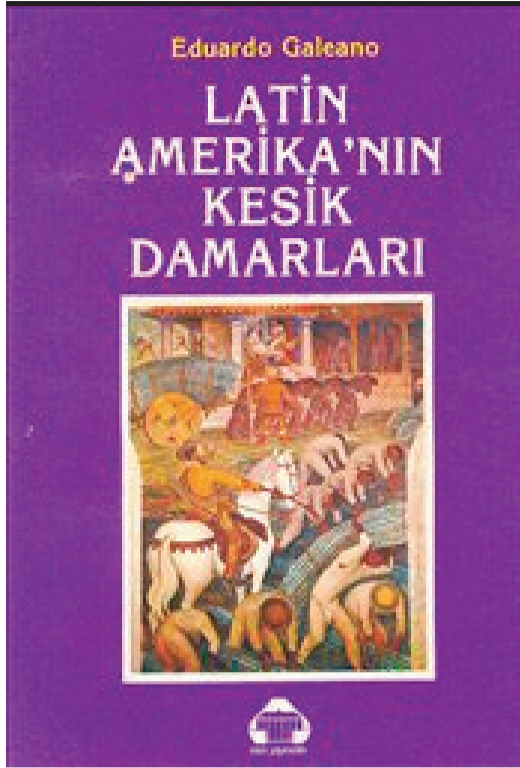
Elbette Ertit'in ortaya attığı tezin ne muhafazakâr kesimi ne de seküler kesimi tam olarak tatmin etmesi beklenebilir. Çünkü bir taraftan muhafazakâr değerlerle yaşamak isteyen grup yazarın sosyolojik verileri karşısında artık ister istemez kendini ve bu değerlerin

korunması için seçtiği hükümeti sorgulamak zorunda kalıyor. Diğer taraftan bir önceki döneme göre zaten seküler bir yaşam tarzına sahip olan kesim tam da karşı çıktığı muhafazakar bir hükümet döneminde daha da sekülerleştiğinin farkına varıyor. Sonuçta zorunlu bir sekülerleşme sürecinden geçen her iki grup kendi çelişkileriyle başbaşa bırakılıyor. Yine de bu noktada yazara bazı eleştirilerde bulunmamız kaçınılmazdır. Yazar muhafazakârların sekülerleşmesi ile kendini zaten seküler olarak tanımlayan grubun daha da sekülerleşmesini aynı dinamiklere dayandırarak açıklıyor. Fakat iki grup da bu dinamiklerle belli bir sekülerleşme sürecinden geçiyorsa, zamanla bu gruplar arasında geçirgenliğin veya homojenleşmenin meydana gelmesi gerekli değil midir? Yani sekülerleşen muhafazakârın yavaş yavaş kendini seküler olarak tanımlaması ve seküler grupla biraz daha fazla kaynaşması gerekmiyor mu? Halbuki kitap her ne kadar toplumsal farklılıklara değinse de, en seküler muhafazakâr (örneğin *Âlâ* dergisindeki başı örtülü bir modeli) ile sıradan bir modern (örneğin Kadıköy'de bir barda tek başına bira içen bir kadınla) arasındaki uçurumu yer yer görmezden gelerek onları aynı parametre ile değerlendirmeye devam ediyor. Ayrıca bu yazının başında da kısaca bahsedildiği gibi Türkiye'de modern ve seküler gruplar arasında her geçen gün daha da koyu hatlarla çizilen bir sosyal kutuplaşma söz konusu iken, sekülerleşme paradigmasını böyle bir karşıtlıktan bağımsız bir şekilde incelemek sorunlu olabilir. Çünkü Türkiye'nin toplumda sekülerleştiğini iddia etmek için bu iki grubun her şeyden önce toplanabilir gruplar olduğunu varsaymamız gereklidir.

Yazar, kitabın sonunda, okuru kitabın yazarı olmaya davet ediyor. Biz de iki tane yapıcı eleştiriyle bu yazıyı sonlandırabiliriz. Sekülerleşme dinin ve dinimsi yapıların toplumdan uzaklaşması olarak tanımlanırken, toplumun sürekli yeni ve gizli kutsal yapıları yaratma olanağı, örneğin kariyerin, cinselliğin, güzel vücut yapısının, maddiyatın, doktor tavsiyesinin, bilime verilen aşırı değer², bir pop veya futbol starının ve hatta bir siyasi figürün kendisinin kutsallaştırıldığından bahsetmiyor. (Yazar, M. K. Atatürk'ün geçmişteki kutsallığının azalmasına değinirken, R. T. Erdoğan'nın şu an Türkiye'de birçok insan tarafından kutsallaştırıldığını örneklemiyor.) Son olarak, Türkiye'de son yıllarda yaşanan çok önemli bir toplumsal harekete, Gezi eylemlerine kitapta hiç değinilmemiş. Halbuki bu konu –her ne kadar kitabın sınırlarını aşabilecek genellikte olsa da– iki açıdan sekülerleşme kuramının ilgi alanını girebilir. Birincisi, Gezi eylemlerini biçimsel olarak daha da sekülerleşen bir toplumun muhafazakâr bir hükümete olan tepkisi şeklinde incelemek mümkün. Özellikle Avrupa basınında bu eylemler ilk günlerde bu açıdan değerlendirildi. İkincisi, bu tepkinin içeriği, yani eylemler esnasında farklı toplumsal grupların, örneğin eşcinsellerin veya farklı sanatsal aktivitelerin (grafitilerin, sokak danslarının vb.) öne çıkarak toplumun büyük bir kesiminde kabul görmesi de sekülerleşme kuramı çerçevesinde tartışılabilir. Sonuçta Ertit'in ortaya koyduğu sekülerleşme kuramı Türkiye'de yaşanan birçok toplumsal gelişimi ve dönüşümü çok farklı açılardan eleştirip okumamızı sağlayabilir.

¹ Bkz. http://www-rohan.sdsu.edu/~akuru/docs/Kuru_TESEV.pdf s. 33f.

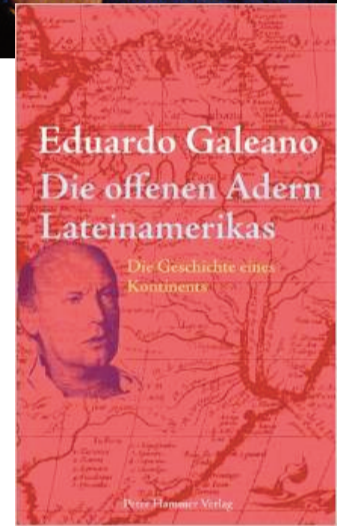
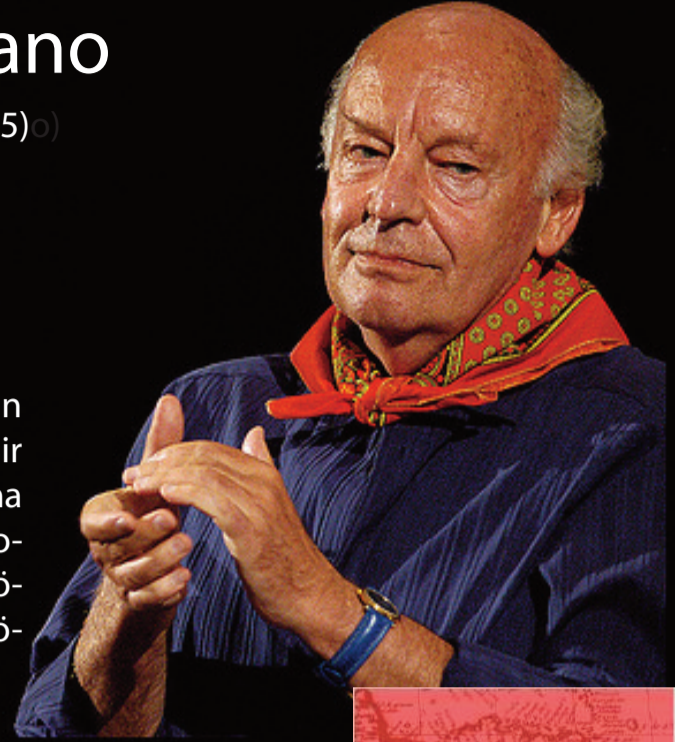
² Bkz. P.K. Feyerabend, *Özgür Bir Toplumda Bilim*. Çev. A. Kardam. İstanbul. 1999.

Eduardo Galeano

(3 Eylül 1940- 13 Nisan 2015) ☺

"Gerçeğin ne olduğuna bakmadan onu değiştirmenin sihirli bir yolu yok. Bir şeyi değiştirmek içinse önce ne olduğuna bakmak gerekiyor. Latin Amerika'daki sorun bu. Onu göremiyoruz, kendimize körüz, çünkü kendimize başkalarının gözüyle bakmaya şartlandırılmışız."

Eduardo Germán Hughes Galeano (3 Eylül 1940, Montevideo - 13 Nisan 2015, Montevideo)

Uruguaylı gazeteci, yazar. Galeano Montevideo'da, orta sınıf Katolik bir ailede doğmuştur. 14 yaşında yaptığı ilk politik çizgi romanı, Sosyalist Parti'nin haftalık yayın organı *El Sol*'da yayınlanmıştır. 1960'larda, *Marcha*'da editör olarak gazeteciliğe başlayan Galeano, daha sonra *Epoce* dergisinin de yayın müdürlüğünü yaptı. 1973'te Uruguay'da yapılan askeri darbeye birlikte tutuklanmış ve daha sonra Arjantin'e sürgüne gönderilmiştir. 1976 yılında General Videla'nın askeri darbesiyle birlikte Arjantin'i terk ederek İspanya'ya sığınmıştır. Burada ünlü üçlemesi, *Memoria del fuego* ("Ateş Anıları") kaleme aldı.

Beş yüz yıldır topraklarındaki zenginlikler nedeniyle kesintisiz bir yağma ve saldırıya maruz kalan Latin Amerika'nın hikâyesi; bütün insanlığın güç ve iktidar ilişkilerinin, emperyalist politikaların, savaşların altındaki nedenlerin, baskı karşısında mayalanan öfkenin, isyanın ve acının özeti olan en ünlü yapıtı olan *Latin-Amerika'nın Kesik Damarları* (1971) yirmi dile çevrildi.

Günter Grass yaşamını yitirdi

Günter Grass (16 Ekim 1927-13 Nisan 2015), Polonya'nın Gdansk kentinde doğdu. Savaş sonrası Alman edebiyatının en önemli temsilcileri arasında sayılan Grass, 1959 yılında "*Teneke Trampet*" adlı ilk romanıyla dünya çapında üne kavuşmuştu. Grass bu romanın yayımlanmasından 40 yıl sonra tüm edebi çalışmaları nedeniyle Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Grass *Teneke Trampet*'in yanı sıra Alman edebiyatına *Kedi ve Fare* (1961), *Köpek Yılları* (1963), *Bir Salyangozun Günlüğünden* (1972), *Kafadan Doğumlar* (1980), *Dişi Fare* (1986), *Yüzyılım* (1999), *Yengeç Yürüyüşü* (2002), *Soğanı Soyarken* (2006), *Kutu* (2008) gibi sayısız eser kazandırmıştı.

Günter Grass hayatı boyunca toplumsal ve siyasal tartışmaların içinde oldu. Almanya eski Başbakanı Willy Brandt'ın Polonya ile uzlaşma siyasetini destekleyen Grass, 1960'lı yıllarda Sosyal Demokrat Parti'nin seçim kampanyasına da destek vermişti. Partinin mülteci politikaları nedeniyle 1992 yılında SPD'den ayrılan Grass, partiyle manevi bağını sürdürmüştür. Grass'ın *Soğanı Soyarken* adlı otobiyografik eserinde 17 yaşındayken İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarında SS üyesi olduğunu açıklamıştı. Yazarın SS üyesi olduğunu uzun yıllar boyunca gizlemiş olması eleştiri konusu edilmişti.

Alman yazar, "*Avrupa'nın Ayıbı*" başlıklı son şiirinde, Avrupa ülkelerinin derin mali kriz içerisindeki Yunanistan'a yönelik politikalarını sert bir dille eleştirdi. Yunanistan'ın adeta çıplak bırakılan ve teşhir edilen bir borçlu konumuna getirildiğini söyledi.

GÜNTER GRASS
**TENEKE
TRAMPET**

cem yayınevi

Öfke

Türk Çürümesinde Sanatın Rolü

Osman Çutsay

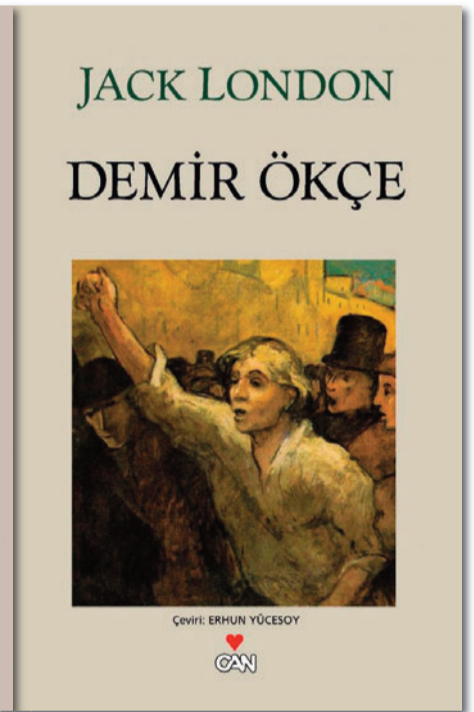
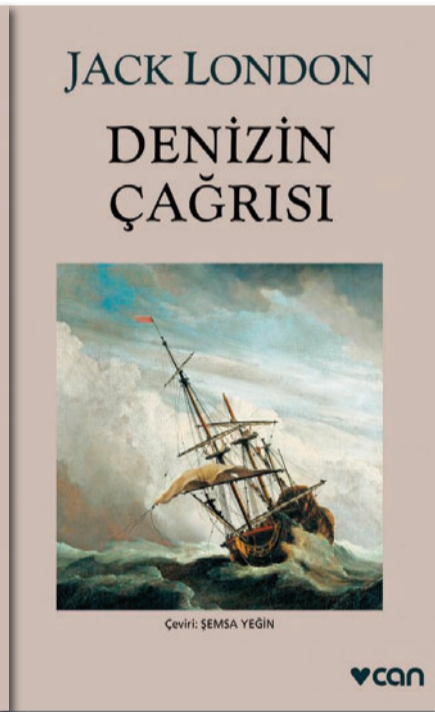
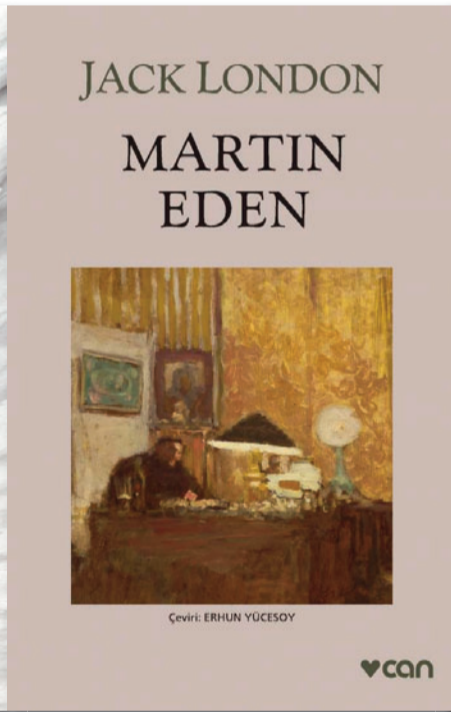
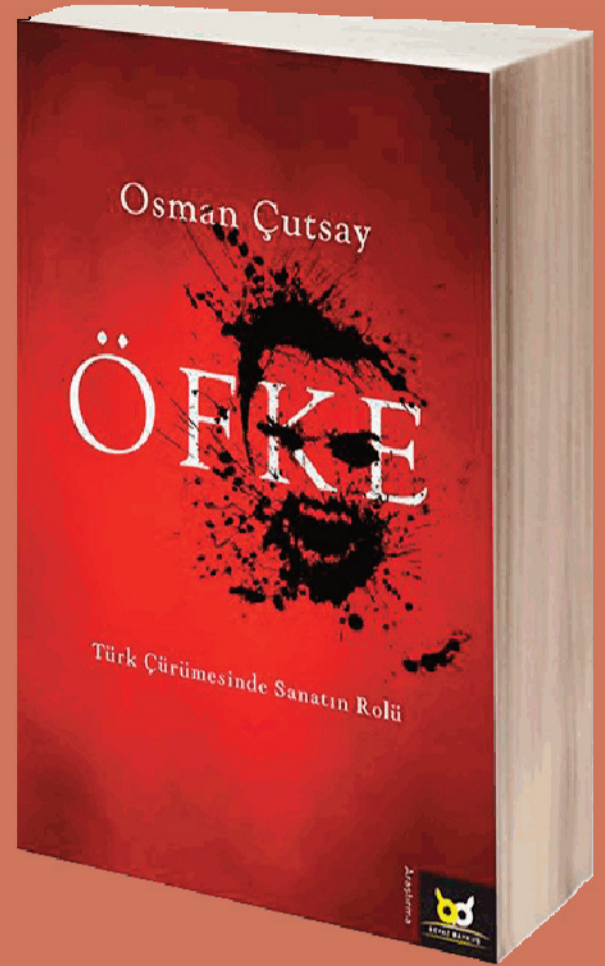
Yıkımımızın ve yeniden doğuş olanaklarımızın entelektüel şifrelerini çözmeye çalışıyor. Büyük gericiğin gerçek kaynaklarının yanlış yerlerde aranmasına itiraz ediyor. Türk-İslam sentezi ile ona tepki olarak doğan "demokratik-etnik-dinsel-liberal tepkilerin" nasıl bütünsel bir gericilik oluşturduğunu irdeliyor. Tabii bol bol örnek vererek...

Kitabın temel tezi: Solun pelerini altında Türkiye'yi ve onun sosyalist yeniden doğuş olasılığını topa tutanlar, asıl ve en etkili gerici odaktır. Demokratlardır, doğru. Yani, sadece açık faşist ve/veya islamofaşist gericilere değil, "demokrat gericilere" karşı da entelektüel şiddet çağrısında bulunmak gerekiyor.

ÖFKE, son yarım yüzyılda Türk çürümesinin sanat sayesinde nasıl yayıldığını anlatıyor ve Türkiye kültür endüstrisinin rakipsiz sahibi "Belge'li Birikim Gericiği"nin etki alanlarını deşiyor..

"Hesaplaşma notları" da diyebiliriz.
(Kitap tanıtımından)

448 Sayfa
13,5x21 cm
Nisan 2015
ISBN 9786059913584

Sempozyum 2009
Ocak 2010, 164 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-07

"Son derschule/Förderschule Sorunu ve Göçmen Toplumu Paneli"
Ekim 2011, 96 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-14

Sempozyum 2010
Ekim 2012, 228 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-38

Sempozyum 2011
Haz. 2013, 228 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-45

Sempozyum 2012
Ekim 2013, 136 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-52

Frankfurt/18 Mart 2015

Let's Take Over The Party!*

* "Hadi, partiyi ele geçirelim!"

"Avrupa Merkez Bankası'nın (AMB) Frankfurt'taki yeni merkezi protesto gösterileri eşliğinde açıldı. Polis göstericilere göz yaşartıcı bomba ve tazyikli suyla müdahale etti. Gözaltına alınanlar oldu.

Göstericiler, Frankfurt şehir merkezinde önlem alan polislerle çatıştı. Polisler taş atıldı, çöp konteynırları ve otomobiller ateşe verildi. Göstericiler bazı önemli kavşakları ulaşıma kapadı.

Maskeli göstericiler polis araçlarını ateşe verdi. Polis, göstericilere göz yaşartıcı bomba ve tazyikli suyla müdahale etti. 91 polis ve 128 gösterici yaralandı. 15 gösterici gözaltına alındı.

Frankfurt'taki AMB karşıtı protesto gösterileri Blockupy hareketi tarafından organize ediliyor. Birçok küreselleşme karşıtı örgüt ve kurum Blockupy çatısı altında yer alıyor.

Blockupy hareketi, Avrupa'nın birçok ülkesine dayatılan tasarruf programları ve yoksullaşmanın sorumlusu olarak AMB'yi görüyor."

Deutsche Welle